

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права
Кафедра теорії та практики управління**

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
В. о. завідувача кафедри
_____ С. А. Чукут
(підпис)

«_____» грудня 2018 р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
спеціалізації «Електронне урядування»

на тему: **Імплементация досвіду Чилі для удосконалення розвитку
електронного урядування в Україні**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЕУ-71мп

Пащак Марія Зіновіївна

_____
(підпис)

Науковий керівник: доцент кафедри теорії та практики
управління, канд. філос. наук Акімова О. А.

_____
(підпис)

Рецензент: ст. викладач кафедри соціології,
канд. політ. наук Багінський А. В.

_____
(підпис)

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ.....	10
1. 1. Сутність електронного урядування.....	10
1. 2. Етапи та моделі електронного урядування.....	13
1. 3. Методики оцінювання розвитку електронного урядування.....	16
Висновки до Розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ЧИЛІ ТА УКРАЇНІ.....	29
2.1. Світові тенденції розвитку електронного урядування.....	29
2.2. Оцінка процесів розвитку електронного урядування в Чилі та Україні.....	35
2. 3. Аналіз розвитку стартап платформ у Чилі та Україні.....	49
Висновки до Розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ ФОРСАЙТУ В ЕЛЕКТРОННОМУ УРЯДУВАННІ УКРАЇНИ.....	56
3. 1. Обґрунтування застосування методології сценарного методу дослідження.....	56
3. 2. Побудова форсайт-карти трендів розвитку електронного урядування в Україні.....	60
3. 3. Побудова сценаріїв розвитку електронного урядування в Україні на основі досвіду Чилі.....	68
Висновки до Розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
Додаток А.....	100
Додаток Б.....	102

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток інформаційного суспільства передбачає підвищення значущості інформаційно-комунікаційних технологій, що спричиняють кардинальні зміни у характері суспільних відносин та суспільного устрою. Інформаційно-комунікативні технології стали основою для створення небаченої інфосфери – глобальної мережі Інтернет з її практично необмеженими можливостями збирання та збереження інформації, передавання її індивідуально кожному користувачеві, через яку стирається межа між обробкою інформації та контактуванням, все відбувається в режимі реального часу. Протягом останніх трьох десятиліть уряди багатьох країн включили ІКТ у складові внутрішніх та зовнішніх процесів у державі, а створення ефективної системи державного управління зараз можливе тільки за рахунок впровадження інновацій, тобто через розвиток електронного урядування. Електронне урядування є не тільки технологічним рішенням, а й сучасною інноваційною концепцією управління державою, новою моделлю державного управління, значним важелем масштабних перетворень у суспільстві, особливо у сфері надання послуг, децентралізації влади, та її взаємодії з бізнесом. Основними перевагами електронного урядування є підвищення ефективності публічних послуг: швидкість, прозорість, підзвітність; посилення стосунків між урядом та зацікавленими сторонами (громадянами, підприємствами, організаціями третього сектору) та надання можливостей громадянам впливати на прийняття політичних рішень.

У сучасних умовах розбудови України як демократичної, правової, соціальної держави та поставленими завданнями у стратегіях розвитку, впровадження електронного урядування є однією з пріоритетних сфер для інтеграції нашої країни у європейську спільноту.

Впровадження та функціонування будь-яких інновацій в органах державної влади потребує обов'язкового розроблення нормативно-правових актів, які регламентують напрями створення, розгортання і експлуатації

нових систем, а також порядок обробки та циркуляції інформаційних потоків між інформаційними ресурсами органів державної влади.

Нормативно-правове забезпечення для впровадження електронного урядування в Україні зараз має несистемний характер і потребує оновлення. Прийняті наступні закони і програми: Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах (1994), Про Національну програму інформатизації (1998), Про електронні документи та електронний документообіг (2003), Про захист персональних даних (2010), Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки (2007), Концепція розвитку електронного урядування (2010), Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015). У 2017 році була прийнята Концепція розвитку електронного урядування та Концепція розвитку електронної демократії в Україні.

Також, у 2018 році було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 рр. – документ, в якому зазначаються шляхи розвитку подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни. У листопаді 2018 року набув чинності закон про електронні довірчі послуги. Закон передбачає: якщо відповідно до законодавства на паперовому документі не потрібен власноручний підпис сторін, при електронному документообігу можна використовувати електронні дані або ж ні - за домовленістю сторін. В інституційному плані було створено Державне агентство з питань електронного урядування України, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства і який реалізує державну політику у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства.

Але ще залишаються відкриті питання про способи ідентифікації, технічну та семантичну інтероперабельність реєстрованих даних. Також, відсутнє правове поле створення, функціонування та інформаційної взаємодії державних, комунальних та інших реєстрів, кадастрів та інформаційних систем; відсутній єдиний термінологічний апарат та вимоги до створення, обміну, зберігання, виправлення та формату реєстрових даних. Для вирішення цих питань було розроблено проект Закону України «Про публічні електронні реєстри», який зараз подано для ознайомлення депутатам.

Ще одним завданням є не просто розширене використання ІКТ в системі державного управління, а саме інтегрування їх використання у реформах державного сектору та інноваційних проектах. Для того, щоб якнайбільше громадян використовувало переваги електронного урядування потрібно вирішити проблему цифрової нерівності. За словами голови Державного агентства з питань електронного урядування Олександра Риженка, станом на 2018 рік, в Україні спостерігається охоплення Інтернетом на рівні 60%, разом з тим, найбільш гостро цифрова нерівність проявляється у разюче різних рівнях залучення населення до використання Інтернет у містах (може досягати 90%) та селах (2-5%). У світі є різні практики вирішення цієї проблеми, наприклад, у Європі ЄС виділяє на це кошти і створює фонд подолання цифрового розриву.

Основою відповідних перетворень у державних структурах та органах місцевого самоврядування є готовність та цифрова культура громадян, а для цього має бути ефективна політика держави у формуванні комунікативної політики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. В основу магістерської дисертації покладено результати досліджень і розробки, отримані автором за безпосередньої участі в науково-дослідній роботі в межах ініціативних наукових досліджень кафедри теорії та практики управління Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»: 1) «Вплив електронного

урядування на суспільні трансформації» (ДР № 0115U000019), де автором досліджено розвиток електронного урядування в Чилі, результати якого були представлені в науково-дослідній роботі «Напрямки імплементації досвіду розвитку електронного урядування Чилі та Бельгії в Україні»; 2) «Сучасні тенденції впровадження електронного урядування в Україні: кращі практики» (ДР № 0118U100305), де автором досліджено тенденції розвитку електронного урядування в Україні.

Стан наукової розробленості проблеми: Феномен інформаційного суспільства, його особливості та розвиток досліджуються у роботах Д.Белла, З.Бжезінського, М.Кастельса, Е.Тоффлера, А.Турена, М.Мак-Люена, Й.Масуда, З.Баумана, С.Гантингтона. Аналіз інформаційних технологій та їхні ролі в державному управлінні досліджували Д.Дубов, І.Клименко, К.Линьов. Питання становлення й розвитку електронного урядування досліджувались у роботах таких учених, як А.Асанова, З.Балабанова, К.Беляков, М.Ватковська, М.Вертузаєв, С.Гнатюк, О.Голобуцький, Д.Дубов, О.Ємельяненко, П.Клімушин, І.Коліушко, А.Попов, А.Серенок, В.Хахановський, М.Швець та інші. Концептуальні засади розвитку електронного урядування досліджували О.Баранов, М.Демкова, С.Дзюба, А.Єфанов, І.Жиляєв, Е.Клепець, О.Кукарін, Ю.Місніков, Т.Попова, І.Рубан, А.Семенченко, С.Чукут. Проблемами впровадження електронного урядування в Україні займалися А.Семенченко, О.Голобоцький, С.Чукут, І.Клименко, В.Фурашева, Д.Ланде та інші науковці.

Проблематику адміністративно-правового регулювання електронного урядування у сфері публічного управління в Україні досліджували: Е.Аблякимов, В.Авер'янов, В.Батіг, Ю.Битяк, О.Бандурка, О.Баранов, І.Бачило, Д.Бахрах, В.Брижко, В.Василюк, А.Венгеров, Г.Виноградов, О.Гаврилов, І.Гостєв, І.Дорда, В.Капилов, Б.Кормич, Р.Калюжний, В.Курушин, Я.Лазур, А.Марущак, В.Олефір, О.Нікітенко, П.Пашко, А.Серенок, О.Синєокий, С.Хрипко, В.Цимбалюк, І.Чансел, М.Швець, І.Шопіна, М.Шульга та інші.

Метою роботи є узагальнення теоретичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій розвитку електронного урядування в Україні на основі дослідження досвіду впровадження е-урядування в Чилі.

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення наступних **задач**:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади електронного урядування;
- визначити сутність етапів розвитку електронного урядування ;
- розглянути нормативно-законодавчі та програмні документи по розвитку електронного урядування;
- проаналізувати сучасний стан електронного урядування в Україні;
- здійснити аналіз стану розвитку електронного урядування в Чилі;
- здійснити форсайт-аналіз розвитку електронного урядування в Україні та спрогнозувати можливі сценарії впровадження електронного урядування в Україні;
- надати практичні рекомендації щодо розвитку електронного урядування в Україні.

Об’єкт дослідження – електронне урядування.

Предметом дослідження є імплементація досвіду Чилі для удосконалення розвитку електронного урядування в Україні.

Методологія та методи дослідження. У процесі виконання магістерської дисертації було використано сукупність загальних та специфічних наукових методів, що дозволили всебічно вивчити теоретичні основи та практично розглянути реальні механізми впровадження електронного урядування в Чилі та Україні. Зокрема, використовувалися методи: аналізу – при пошуку і ознайомленні з різноманітними веб-ресурсами, програмами і порталами з електронного урядування та забезпеченні громадян до доступу про послуги та як їх отримати, порівняння – при порівнянні етапів та механізмів електронного урядування в Чилі та Україні. Окрім того, застосовувався метод аналогії для визначення можливостей імплементації зарубіжного досвіду розвитку електронного

урядування. Для уточнення наукових понять був використаний метод теоретичного узагальнення. У практичній частині роботи була використана технологія форсайту, зокрема метод побудови сценаріїв. Ціль цього методу – показати можливі картини майбутнього і альтернативні шляхи їх досягнення, за його допомогою було проаналізовано та визначено основні тренди розвитку електронного урядування в Україні та описано ймовірні сценарії розвитку даної сфери враховуючи досвід Чилі.

Наукова новизна дослідження полягає у наступному:

- визначено характерні особливості розвитку електронного урядування в Чилі, що дозволило розробити практичні рекомендації для розвитку даної сфери в Україні;
- розглянуто на прикладі Чилі як розвиваються програми з розвитку стартапів, та як держава може підтримувати їх і як, внаслідок цього може змінитися підприємницька культура бізнесу;
- виявлено та узагальнено проблеми впровадження електронного урядування в Україні;
- вперше здійснено форсайт-аналіз електронного урядування в Україні та визначено основні тренди, загрози та сценарії розвитку. Запропоновано свої тренди розвитку для даного дослідження, які відповідають принципам електронного урядування.

Практичне значення роботи визначається комплексним підходом дослідження. У роботі отримано наукові результати, які дозволили розробити практичні рекомендації щодо розвитку механізмів електронного урядування в Україні. Результати наукового дослідження було впроваджено при підготовці науково-аналітичних матеріалів по темі науково-дослідної роботи «Стабілізація фінансів державних корпорацій України в умовах євроінтеграційних процесів »; Етап 3. «Формування правил прозорості фінансів державних корпорацій: стабілізаційні ефекти суспільного моніторингу і довіри» (ДР № 0115U000934) від 04. 01. 2018 р.

Апробація роботи. Пройшла апробацію під час науково-практичних конференцій: «Сучасні проблеми управління: імператив забезпечення сталого розвитку» (м. Київ, 23 жовтня 2017р.), «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (м. Чернівці, 24 жовтня 2017 р.). Та під час Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування»: «Напрямки імплементації досвіду розвитку електронного урядування Чилі та Бельгії в Україні» (м. Київ, 12 квітня 2018 р.). Робота отримала третє місце.

Публікації:

1. Пашак М. Електронне урядування як глобальна тенденція // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали XI міжнар. наук. -практ. Конференції студентів та молодих вчених. – Чернівці, 2017. – С. 14-15.
2. Пашак М. Розвиток електронного урядування в Чилі// Сучасні проблеми управління: імперативи забезпечення сталого розвитку: матеріали IX міжнар. наук. -практ. Конференції. - Київ 2017 - С. 66-67.
3. Пашак М. З. , Плотнікова О. В. Напрямки імплементації досвіду розвитку електронного урядування Чилі та Бельгії в Україні. URL: <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/NAUKOVO-DOSLIDNA-ROBOTA.-Pashhak-Plotnikova..docx.pdf>.

Структура роботи. Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: електронне урядування, інформаційно-комунікативні технології, стартап портали, електронні портали, етапи електронного урядування, форсайт, тренди, загрози, електронні послуги, відкриті дані, електронна демократія, електронна ідентифікація.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

1.1. Сутність електронного урядування

Світ давно вже визначився у тенденціях які безпосередньо впливають на його прогрес, і які є панівними у тій чи іншій сфері. Ці процеси напряду залежать від розвитку техніки та комунікативно-інформаційних технологій. Розвиток електронного урядування став можливим через створення телекомунікаційної інфраструктури й відповідного людського ресурсу, який може використовувати всі її переваги. Збільшення кількості комп'ютерів і користувачів Інтернетом збільшило і кількість людей які могли користуватися он-лайн послугами, що стало поштовхом до розвитку електронного урядування, як тенденції у державній сфері. Станом на червень 2017 р. користувачами Інтернету є 3,8 млрд. населення планети [69].

За даними ООН сьогодні 90 країн пропонують один або декілька електронних порталів для своїх громадян. Вони є он-лайн платформою, що надає користувачеві можливість використовувати різні інтерактивні сервіси та є точкою доступу до інформації; працюють в рамках єдиного сайту. Держави, де ІКТ є більш розвиненими, створюють і надають доступ до більше ніж одного portalу. Зазвичай створюється окрема платформа для бізнесу. 148 країн надають можливість здійснювати щонайменше одну он-лайн транзакцію [65].

Тобто систему послідовних операцій з базою даних. Електронне урядування вже стало частиною програм сталого розвитку не тільки країн, а й міжнародних організацій. Для Європейського Союзу розвиток електронного урядування є спільним завданням, план якого прописаний у спільній стратегії розвитку (EU e-Government Action Plan 2016-2020) [62].

Його основними принципами є: надання он-лайн послуг державними органами; принцип одного разу; інклюзивність та доступність; відкритість та прозорість; доступність он-лайн послуг за кордоном; сумісність; надійність та безпека [29].

Електронне урядування в державній сфері можна розглядати з кількох позицій:

- Нова модель державного управління;
- Сучасна управлінська техніка та ідеологія;
- Концепція.

Як нова модель державного управління, електронне урядування здатне налагодити взаємодію між бізнесом, державою і громадянами.

Як сучасна управлінська техніка та ідеологія через те, що взаємодія, доступ до інформації і надання державних послуг здійснюється за допомогою ІКТ.

Концепція електронного урядування стосується реформування публічного демократичного управління [17, с. 7-8].

Попри те, що електронне урядування впроваджується в Україні вже роки, багато громадян до кінця не розуміють його сутності. Здебільшого, це поняття ототожнюють перш за все з технологіями та мережевою інфраструктурою органів влади, забуваючи про те, що основою є саме комунікація між органами державної влади і громадян через ІКТ. Технології в даному випадку виступають інструментом цієї комунікації і її уможливлюють.

Отже, електронне урядування через розвиток ІКТ стало частиною державної сфери, де надання послуг і інформації про них за важливістю дорівнюють і отриманні зворотного зв'язку від громадян [30].

Відповідно до Концепції розвитку е-урядування в Україні, електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням

інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [22].

Європейська Комісія дає наступне визначення електронному урядуванню як «використання інформаційних і телекомунікаційних технологій у державних адміністраціях у сукупності з проведенням організаційних змін і набуттям нових навичок, спрямованих на поліпшення суспільних служб і демократичних процесів, а також посилення підтримки державної політики. Електронний уряд є засобом для підвищення ефективності державного обслуговування. Він спрощує провадження державної політики й допомагає державному сектору, з одного боку, розширювати обсяг послуг і підвищувати їхню якість, а з іншого – збільшувати економію ресурсів» [10].

Електронне урядування побудоване з двох взаємопов'язаних підходів. Поперше, це бізнес-модель, адаптована до сучасних потреб та прийнята з боку підприємницького сектора, сутність якої полягає в отриманні конкурентних переваг завдяки реалізації таких заходів, як безперервний процес удосконалення, зосередження уваги на основних повноваженнях публічних адміністрацій та реорганізації їх внутрішніх адміністративних процесів. По-друге, це використання широкого спектру ІКТ. Електронне урядування це також адаптація державного управління до умов інформаційного суспільства, сутність якого полягає у налагодженні взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування між собою, з громадянами та бізнесом за допомогою сучасних ІКТ [47].

С. Квітка та О. Соколовська зазначають, що згідно з концепцією «е-урядування» вся система органів публічної влади функціонує як єдина сервісна організація, призначена для надання послуг населенню. При цьому публічна діяльність має бути відкритою, інформаційно прозорою та доступною для громадян [19].

Чукот С. А. зазначає, що сутність електронного урядування полягає не лише в тому, що воно являє собою модернізацію системи державного

управління, адаптацію її до потреб інформаційного суспільства, а передбачає насамперед взаємодію громадян з владою за допомогою сучасних ІКТ. Також розвивається галузеве електронне урядування: електронна медицина (її важлива складова – телемедицина), електронна освіта (насамперед – дистанційна освіта), електронна комерція, електронний банкінг, використання технологій електронного урядування в транспортній сфері, в органах внутрішніх справ, податковій службі, митниці, в судах тощо [58].

Отже можна сказати, що є різні підходи до визначення поняття електронного урядування. Одні акцентують увагу при цьому на використання ІКТ, інші на комунікації, відносинах і послугах які якісно змінюються через їх впровадження.

1. 2. Етапи та моделі електронного урядування

Виділяють наступні етапи розвитку електронного урядування. Вони безпосередньо пов'язані з можливостями ІКТ та спроможністю державних служб налагодити між собою комунікацію. Ці етапи є спільними для всіх країн.

На першому етапі інформацію про міністерства і відомства , а також про напрямки їх діяльності розміщують на створених сайтах даних служб. Окрім того, ці сайти надають офіційну інформацію, таку як офіційні адреси, робочий час, корпоративні правила для бізнесу, бюджетні асигнування та витрати. Різноманітні веб-портали міністерств не об'єднуються в єдиний портал. Відсутня централізація.

Другий етап – інтерактивний. З'являється можливість взаємодії з державними органами через електронну пошту. Інформація про діяльність органів державної влади на сайтах постійно оновлюється.

Третій етап – повноцінна інтерактивність. Це можливість отримувати послуги в режимі реального часу. Цей етап характеризується тим, що переходить від просто інформування до обслуговування. Це зумовлює

створення спеціальних сайтів для надання операцій он-лайн не тільки для центральних органів влади, а і для місцевих. Послуги для громадськості можуть бути наступні: штрафні платежі, оновлення ліцензій та інші. Після повної інтерактивності виникає потреба об'єднати всі служби та послуги в одному вікні.

Четвертий етап характеризується створенням об'єднаних порталів різних служб і відомств. Через них можна здійснювати різноманітні види трансакцій. Регіональні портали розвиваються аналогічним способом. В недержавному секторі – підключаються системи електронної комерції, інтернет-банкінгу.

На п'ятому етапі створюється електронна система державного управління на основі єдиних стандартів. Урядовий портал стає точкою доступу до всіх послуг – як для громадян так і для бізнесу [30].

На сьогодні, в Україні доступно вже понад 30 загальнодержавних е-послуг. До кінця 2018 року планується запровадити онлайн загалом 100 найбільш важливих послуг для громадян та бізнесу. Ключовими завданнями є реалізація єдиного порталу для надання всіх електронних послуг з одного ресурсу, а також запровадження електронних договорів та популяризація всіх сервісів. Що стосується взаємодії, то в країні розпочато впровадження естонської системи .

Станом на вересень 2017 року всі центральні органи виконавчої влади та обласні держадміністрації на 80% листуються в електронній формі. Важливим завданням залишається створення електронного архіву та розвиток внутрішніх систем документообігу [22].

За Є. Архіповою, сайти наших державних органів перебувають на першій-третій стадіях розвитку онлайн-послуг, що детермінується складним комплексом таких факторів, як обсяги асигнувань на розвиток електронного урядування в даному регіоні та державному органі, віддаленість від адміністративного центру, зацікавленість керівників та особиста мотивація посадових осіб різного рівня, вміння та навички державних службовців,

рівень їх загального навантаження, гнучкість організаційної та управлінської структури тощо [1].

Існують різні підходи до визначення моделі електронного урядування. Автори Дзюба С. В. , Жиляєв І. Б. , Полумієнко С. К. , Рубан І. А. , Семенченко А. І. виділяють класичний, який є найбільш поширеним і простим, він описує зв'язки між основними суб'єктами електронного урядування та включає такі складові як (Рис. 1. 1) [13]:

«Уряд – Уряду» (G2G – «government to government») – електронна взаємодія органів влади між собою, насамперед, з метою надання електронних послуг одними органами влади іншим;

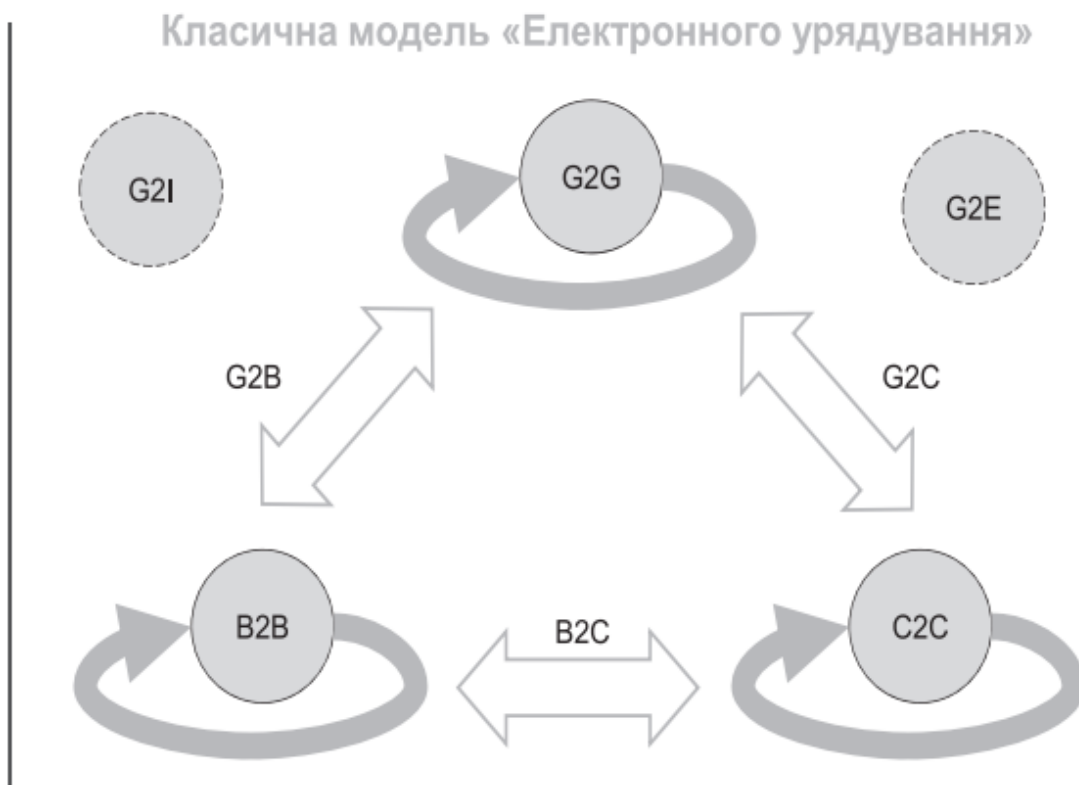

Рис. 1. 1. Модель електронного урядування

«Уряд – Суб'єктам господарювання» (G2B – «government to business») – електронна взаємодія органів влади з суб'єктами господарювання з метою надання останнім адміністративних та інших послуг, участі бізнесу у формуванні та реалізації державної політики, в державних закупівлях тощо;

«Уряд – Громадянам» (G2C – «government to citizens») – електронна взаємодія органів влади з громадянами з метою надання громадянам послуг, участі громадян у формуванні державної політики та виборчому процесі, оцінюванні та контролі діяльності органів влади та ін. Доступ до електронних адміністративних послуг в режимі 24/7/365 (24 години на добу, 7 діб на тиждень, 365 діб на рік).

Ця класична модель електронного урядування в деяких країнах доповнюється іншими суб'єктами електронного урядування та відповідними зв'язками влади з ними. Наприклад, у Великій Британії додатково виокремлюється такий суб'єкт як «державні службовці» та відповідна взаємодія з ним органів влади «Уряд – Державні службовці» (G2E – «government to employers»), в інших країнах в модель електронного урядування, крім того, додають «міжнародні організації та інші держави» («G2I – «government to international organizations»), що підкреслює важливість та особливості взаємодії влади з цими суб'єктами в електронному урядуванні

1.3. Методики оцінювання розвитку електронного урядування

Розвиток електронного урядування є одним із завдань нашої держави для модернізації і реформування системи державного управління. При цьому електронне урядування вирізняється з поміж інших сфер своїми характеристиками, сукупністю інституційних структур та процесом їх взаємодії. Е-урядування від початку впровадження до сьогоднішнього дня постійно еволюціонує та видозмінюється. З'являються нові виклики і загрози, нові технології і способи їх впровадження. Система державного управління має бути достатньо гнучкою, щоб реагувати на виклики часу. Навіть країни з розвиненим електронним урядуванням на дуже високому рівні потребують нових підходів і розробки нових методів для вивчення і аналізу функціонування даної сфери.

Інтенсивний розвиток технологій збору, обробки і передачі інформації дозволило багатьом міждержавним та неурядовим організаціям з 2000-х років почати проведення різноманітних досліджень в масштабах всього світового співтовариства, використовуючи дані з різних держав і континентів, міжнародних і національних команд експертів по розвитку електронного урядування та його напрямів. Покращення місця країни у даних рейтингах може бути одним з завдань по розвитку електронного урядування і кількісним його показником.

Основні Індeksi оцінки електронного урядування:

- Індекс розвитку електронного урядування;
- Індекс електронної участі;
- Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;
- Індекс мережевої готовності.

Щоб уникнути оціночних суджень щодо оцінки якості прийнятих урядових рішень і ефективності роботи державних структур органів державної влади, виникла ідея створення електронного урядування. У зв'язку з цим можна дослідити які країни уже впровадили електронне урядування, а які знаходяться на стадії розробки. Саме для дослідження даних питань Інститутом економіки і суспільних наук ООН в 2003 році був розроблений Індекс розвитку електронного урядування (E-Government Development Index (EGDI)). Метою індексу є оцінка рівня політико-економічного розвитку і рівня розвитку людського потенціалу в країнах [15].

Структура індексу має вигляд рейтингу (Рис. 1. 2.). Він вимірює бажання і можливість національних органів державної влади використовувати інформаційні і комунікативні технології для забезпечення громадян суспільними потребами. Дані по цьому індексу є по 2004, 2005, 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 та 2018 роках.

Індекс розвитку електронного урядування обчислюється як середнє значення показників за трьома головними ознаками: індекс он-лайн послуг (Online Service Index), індекс розвитку телекомунікаційної інфраструктури

(Telecommunication Infrastructure Index) та індекс людського капіталу (Human Capital Index).

Оцінки по даним компонентам формують в результаті опитувань громадської думки. При цьому виявляється, що не існує єдиної ідеальної моделі електронного урядування. На різних етапах розвитку країни можуть видозмінювати свої моделі електронного урядування через специфічні потреби окремих регіонів всередині держави. Ще однією метою даного опитування є виявлення рівня легітимізації громадянами електронного урядування як нового інституту і оцінка ефективності його роботи.

UN E-Government Survey 2018

E-Government Development Index - Top 10 Countries	
Country	Index
Denmark	0.9150
Australia	0.9053
Republic of Korea	0.9010
United Kingdom	0.8999
Sweden	0.8882
Finland	0.8815
Singapore	0.8812
New Zealand	0.8806
France	0.8790
Japan	0.8783

E-Participation Index Top 11 Countries	
Country	Index
Republic of Korea	1.0000
Denmark	1.0000
Finland	1.0000
Netherlands	0.9888
Japan	0.9831
New Zealand	0.9831
Australia	0.9831
Spain	0.9831
United Kingdom	0.9831
United States of America	0.9831
Norway	0.9775

Рис. 1. 2. Індекс розвитку електронного урядування 2018 (країни лідери)

Індекс електронної участі розраховується з початку 2000-х років (Рис. 1. 3). Електронна участь розуміється як певна структура каналів і інститутів онлайн для політичної і суспільної активності. Метою ініціатив з електронної участі має стати поліпшення доступу громадян до інформації та громадських

послуг. Індекс електронної участі (ЕРІ) визначається як додатковий індекс для опитування ООН у сфері електронного уряду. Він розширює вимірювання опитування, зосереджуючи увагу на використанні онлайн-послуг, щоб полегшити надання громадянами інформації ("обмін електронною інформацією"), взаємодію з зацікавленими сторонами ("електронна консультація") та участь у прийнятті рішень ("прийняття електронних рішень").

Індекс включає три компоненти:

Електронна інформація: вимірює забезпечення участі шляхом надання громадянам публічної інформації та доступу до інформації без або за вимогою.

Е-консультація: Кількість різних способів участі суспільства в консультаціях з прийняття важливих політичних рішень.

Електронне прийняття рішень: вимірює рівень безпосереднього прямого впливу громадян на прийняття політичних рішень. Компонента вимірює ступінь замученості громадян у процес прийняття рішень.

Country	Change in rank	2016 EPI	2018 EPI
Burkina Faso	+56	143	87
Dominica	+50	156	106
Philippines	+48	67	19
Panama	+48	114	66
Haiti	+47	164	117
Peru	+46	82	36
Belarus	+43	76	33
Central African Republic	+40	191	151
Cyprus	+38	84	46
Iran (Islamic Republic of)	+38	149	111
Sierra Leone	+38	167	129
Djibouti	+38	191	153
South Africa	+37	76	39

Рис. 1. 3. Країни, які покращили свої позиції у індексі (2018)

За результатами даного індексу всі країни можна розділити на три категорії:

- Країни з дуже високим рівнем електронної участі;
- Країни з високим рівнем електронної участі;
- Країни з середнім рівнем електронної участі;
- Країни з низьким рівнем електронної участі.

Дослідження, які проводились на основі даних цього індексу наводять наступні висновки: у більш демократичних країнах з розвиненими правами і свободами спостерігається негативний ефект, тобто громадяни проявляють менший інтерес до електронного урядування та електронної участі. В той час, як в менш демократичних і правових країнах електронне урядування може використовуватися як спосіб збереження статусу-кво [15].

Індекс розвитку інформаційно-комунікативних технологій, вперше був опублікований у 2007 році. Основна мета індексу забезпечити

інформацію для того, щоб визначити рівень розвитку інформаційного суспільства і для відслідковування досягнутого прогресу, які дозволить зменшити цифрову нерівність між країнами.

Для розрахунку індексу були виділені три групи, які включали 11 кількісних змінних (Рис. 1. 5).

Інфраструктура і доступ до ІКТ:

- Лінія фіксованого телефонного зв'язку на 100 людей;
- Абоненти мобільних телефонів на 100 людей;
- Міжнародний трафік Інтернету на одного користувача;
- Відсоток господарств які мають комп'ютер;
- Відсоток домашніх господарств які мають доступ в Інтернет.

Використання ІКТ (інтенсивність):

- Користувачі Інтернету на 100 людей;
- Абоненти фіксованого широкосмугового інтернет-з'єднання на 100 людей;
- Абоненти широкосмугового мобільного зв'язку на 100 людей.

Навики в ІКТ:

- Відсоток грамотного населення серед дорослих (старше 15 років);
- Валовий показник відвідуваності середніх освітніх закладів;
- Валовий показник відвідуваності вищих навчальних закладів.

Country	TII	Fixed telephone subscriptions per 100 inhabitants	Mobile cellular telephone subscriptions per 100 inhabitants	Percentage of Individuals using the Internet	Fixed (wired) broadband subscriptions per 100 inhabitants	Active mobile-broadband subscriptions per 100 inhabitants
Afghanistan	0.1138	0.33	62.33	10.6	0.03	13.47
Albania	0.4318	8.5	115.15	66.36	9.1	57.63
Algeria	0.3889	8.38	115.85	42.95	7.04	65.7
Andorra	0.7220	50.07	92.04	97.93	42.04	50.47
Angola	0.0972	1.06	45.12	13	0.43	13.97
Antigua and Barbuda	0.5617	22.29	178.28	73	9.17	40.61
Argentina	0.5927	22.67	145.33	70.97	16.49	78.05
Armenia	0.4660	18.18	117.43	67	10.23	52.87
Australia	0.7436	33.91	110.05	88.24	30.56	130.75
Austria	0.7716	40.95	163.79	84.32	28.96	87.07
Azerbaijan	0.5062	17.48	104.77	78.2	18.55	56.21
Bahamas	0.5393	30.95	92.07	80	21.41	51.3
Bahrain	0.8466	19.64	210.14	98	16.29	157.34
Bangladesh	0.1976	0.47	83.45	18.25	4.05	27.07
Barbados	0.6719	49.02	116.57	79.55	32.44	45.3
Belarus	0.6881	47.63	120.67	71.11	32.36	67.53
Belgium	0.6930	38.48	110.5	86.52	37.6	65.86

Рис. 1. 5. Індекс розвитку ІКТ та його складові (2018р.)

Значення індексу варіюється від 1(найменш розвинуті) до 10(найбільш розвинуті).

Два ключових аспекта у визначенні ефективності розвитку всесвітнього інформаційного суспільства – індекс розвитку ІКТ та корзина цін на послуги ІКТ. Остання розраховується як окремий показник, який впливає на перші дві групи індексу – доступ до ІКТ та їх використання.

В сучасному варіанті індекс розвитку ІКТ був представлений у 2009 році. Корзина цін на послуги ІКТ – є першим індексом цін, який дозволяє зробити порівняння у часі і відслідковувати доступність послуг ІКТ по всьому світу. Індекс розвитку ІКТ та корзина цін тісно зв'язані: менші ціни можуть збільшити можливість доступу і рівень використання ІКТ, в той час як високий рівень доступу і використання можуть знизити ціни.

Корзина цін складається з трьох субкорзин (корзина послуг фіксованого телефонного зв'язку, корзина послуг мобільного зв'язку, корзина послуг фіксованого широкосмугового зв'язку). Показники корзини цін представлені як відсоток від доходу. Таким чином, він відображає відносну вартість або доступність послуг ІКТ в країні [15].

Результати індексу показують, що на процес поширення впровадження ІКТ впливає зниження цін на послуги. Недоліком індексу є складність збору інформації, так як не всі країни збирають статистичні дані відносно використання і доступу до ІКТ.

Індекс мережевої готовності – був розроблений у 2001 році міжнародною неурядовою організацією «Всесвітній економічний форум» і міжнародною школою бізнесу INSEAD. Дані публікуються у вигляді серії доповідей про розвиток інформаційного суспільства. Даний індекс показує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Показники відображають економічний розвиток країни в цілому, через те, що розвиток ІКТ пов'язаний з економічним рівнем.

В індексі виділяють 4 субіндекси, які в свою чергу включають 10 груп.

Зовнішні умови (18 змінних) [15]:

- Політична ситуація та нормативно-правова база (9);
- Бізнес середовище та умови для інновацій (9).
- Готовність використання ІКТ (12 змінних):
- Інфраструктура та цифровий контент (5);
- Доступність (3);
- Практичний досвід (4).

Безпосереднє використання (15 змінних):

- Індивідуальне використання (7);
- Представниками бізнесу (5);
- Органами державної влади (3).
- Ефект від використання (8 змінних):

- Економічні ефекти (4);
- Соціальні ефекти (4).

Індекс побудований на даних 53 змінних, 28 з яких – це кількісні дані, підготовлені міжнародними організаціями. 25 змінних – якісна інформація, отримана в результаті опитування більше 15 тис. лідерів бізнесу.

Кінцеві показники індексу є середнім арифметичним по трьом субіндексам в той час значення кожного субіндексу – це середнє арифметичне по їх змінних.

Кількісні індикатори переведені у відповідності до 7-бальної шкали, для того, щоб співставити їх з результатами опитування (Рис. 1. 6).

The top 10 countries harnessing information technology	
Networked Readiness Index 2016	Global rank*
Singapore	1
Finland	2
Sweden	3
Norway	4
United States	5
Netherlands	6
Switzerland	7
United Kingdom	8
Luxembourg	9
Japan	10

Source: World Economic Forum 2016

*2016 rank out of 139 economies.

The index measures how economies use the opportunities offered by information and communications technologies for increased competitiveness and well-being.

Рис. 1. 6. Топ 10 країн, Індекс мережевої готовності (2016)

Індекс розвитку людського потенціалу – було створено для того, щоб підкреслити, що люди та їхні можливості повинні стати основними

критеріями для оцінки розвитку країни. ІРЛП також можна використовувати для обговорення національних політичних рішень, досліджуючи, як дві країни з таким самим рівнем ВНД на душу населення можуть досягти різних результатів людського розвитку. Ці контрасти можуть стимулювати дискусію щодо пріоритетів державної політики.

Індекс вимірює середнє значення по трьом основним сферам: здоров'я, доступність освіти та рівень життя. Звіт готує ООН з 1990 року щорічно. Суть даного документу полягає у вивченні індексу людського розвитку за країнами світу, основними критеріями якого виступають: середня тривалість життя при народженні, рівень грамотності та рівень життя населення країн світу, який оцінюється через ВВП на душу населення, та інших вагомих показників. По кожній країні є карта з інформацією про тренди позицій у рейтингу (Рис. 1. 7)

Ідея дослідження, дослідження на початковому етапі вважалась радикальною, але була доволі простою: суспільний розвиток слід оцінювати не тільки за національним доходом, але і за досягненнями в області здоров'я та освіти, які піддаються виміру в більшості країн. Передбачалося, що цей ряд параметрів, що має безпосереднє статистичне вираження, впливає на якість життя, відповідно і відображає його стан. В основу Індексу покладені не суб'єктивні оцінки експертів, а реальні цифрові показники, взяті з офіційних джерел, тому вважається, що він відносно об'єктивний і піддається верифікації (Рис. 1. 7).

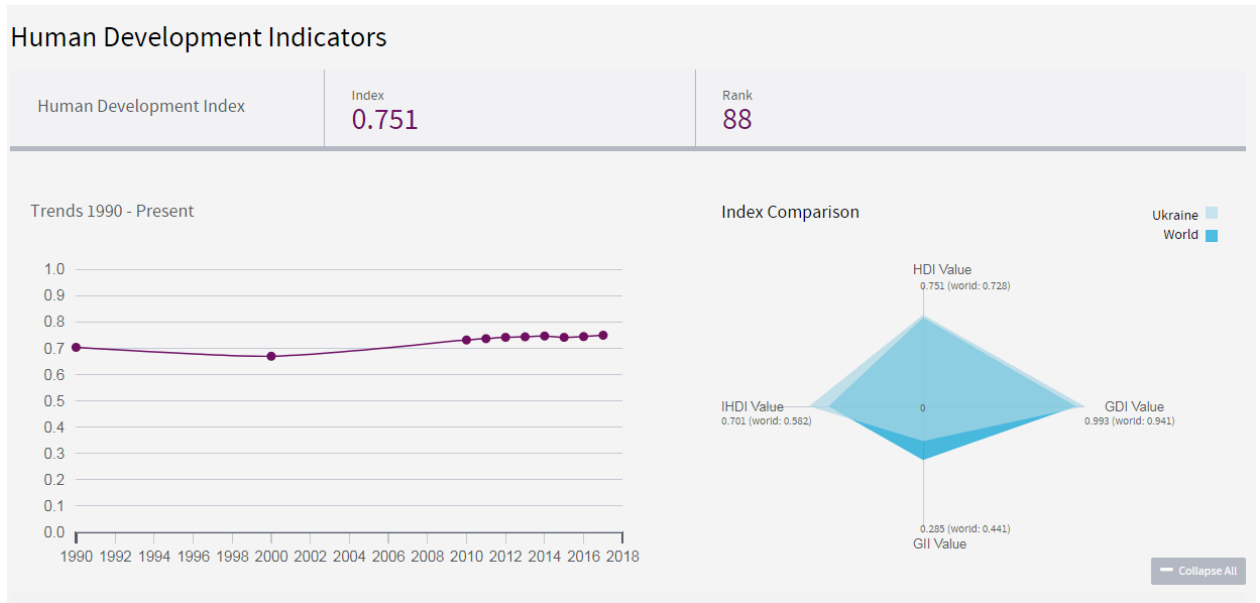

Рис. 1. 7. Дані Індексу розвитку людського капіталу (Україна)

Індекс мав свої недоліки : зокрема, він спирається на національні середні показники, які приховують асиметричність розподілу благ, і тому в багатьох випадках можуть не відображати реальну ситуацію в досліджуваних країнах [15].

МЕСТО	СТРАНА	ИЧР
1	Норвегия	0.944
2	Австралия	0.935
3	Швейцария	0.930
4	Дания	0.923
5	Нидерланды	0.922
6	Германия	0.916
6	Ирландия	0.916
8	Соединённые Штаты Америки	0.915
9	Канада	0.913
9	Новая Зеландия	0.913

Рис. 1. 8. Топ 10 країн, Індекс розвитку людського потенціалу (2016)

Щодо проблемних питань на національному рівні, то Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні (ПРООН в Україні) провела першу комплексну оцінку використання інструментів електронного урядування обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у Донецькій та Луганській областях. Дослідження оцінює перспективи реформування адміністративного та територіального управління. З цією метою аналіз зосереджувався на практиці регіональних державних адміністрацій, об'єднаних територіальних громад та органів місцевого самоврядування. Проведена в квітні та травні 2018 р. оцінка була призначена для кількісного визначення базових показників розвитку електронного уряду в регіоні. Настільки ж важливо було більш широко звернути увагу цільових органів на розвиток електронного уряду. Тому

дослідження проводилося в першій половині року, щоб відповідальні посадові особи могли формувати своє бачення електронного уряду, перш ніж розробляти програмні документи на наступний рік.

Оцінка охоплює шість показників [64]:

- Організаційний потенціал та технічна інфраструктура;
- Зміст офіційних веб-сайтів;
- Використання інструментів електронної участі;
- Доступ до публічної інформації (відкриті дані);
- Доступ до адміністративних послуг в електронній формі;
- Впровадження електронної системи управління документами.

Аналіз показав, що більшість органів місцевого самоврядування у Донецькій та Луганській областях не мали координаційних осіб, відповідальних за розвиток електронного уряду. Деякі цільові органи влади включали діяльність з розвитку електронного уряду в деякі інші програми соціального та економічного розвитку. Проте в більшості випадків відсутні програмні документи чи постанови, спрямовані на розвиток електронного уряду. Це показує, що місцева влада не має комплексних стратегій розвитку електронного уряду.

Органи місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях не забезпечують достатнього доступу до інформації через свої веб-сайти. Наприклад, більшість з них не публікують інформацію про муніципальну власність та землю, протоколи засідань комісії місцевої ради та інформацію про депутатів.

Аналіз виявив деякі проблеми щодо веб-контенту. Наприклад, 72 відсотки веб-сайтів цільової місцевої влади Донецької області не мають доступних версій для людей з порушеннями зору, а половина веб-сайтів не були адаптовані для мобільних пристроїв. Ситуація у Луганській області була схожою.

Існують значні перешкоди для доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та надання адміністративних послуг у електронній формі.

Тим часом, через низький рівень використання електронних систем управління документами, безпаперовий обмін документами поки є неможливим.

На момент проведення цієї оцінки приблизно третина цільових місцевих органів влади Донецької та Луганської областей запровадили або планували впроваджувати інструменти електронного керування на місцевому рівні [64].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Електронне урядування виникло і розвивається згідно з сучасними світовими тенденціями щодо інформаційно-комунікаційних технологій. Потреба держави в електронному уряді обумовлена своєю відкритістю, електронною участю та насамперед зручністю. Етапи розвитку електронного урядування мають послідовний характер та висувають ряд вимог до країн які їх проходять. На сьогоднішній день, в Україні електронне урядування набирає все більшої залученості з боку громадян та держави, а відтак робляться певні кроки до встановлення системи, де присутня двостороння електронна комунікація та інноваційні технології. Методологія оцінки електронного урядування дозволяє оцінити і порівняти розвиток е-урядування в глобальному масштабі та виявити його тенденції.

РОЗДІЛ 2

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ЧИЛІ ТА УКРАЇНІ

2. 1. Світові тенденції розвитку електронного урядування

Починаючи з 2001 р. Організація Об'єднаних Націй готує звіт про розвиток електронного урядування в світі, з 2008 р. цей звіт публікується кожні два роки. Останнім таким звітом є «UN E-Government Survey 2018» [81].

Індекс розвитку електронного урядування (e-Government Development Index (EGDI)) обчислюється як середнє значення показників за трьома головними ознаками: індекс он-лайн послуг (Online Service Index), індекс розвитку телекомунікаційної інфраструктури (Telecommunication Infrastructure Index) та індекс людського капіталу (Human Capital Index).

Для поліпшення методології та її впровадження у 2018 році були враховані уроки минулих видань, матеріали та відгуки, отримані від держав членів, рекомендації зовнішньої оцінки, результати діяльності EGM та новітні політичні та технологічні розробки. Обмежена кількість змін була представлена у UN E-Government Survey 2018», які зазначені нижче [81]:

- використовуються додаткові автоматичні інструменти для оцінки доступності та презентації веб-сайтів у смартфонах та інших девайсах з малим екраном;
- вперше перелік районів, оцінених у цьому виданні опитування ООН в галузі електронного уряду, був включений до Доповнень;
- оновлена та детальна анкета країн-членів (MSQ) була започаткована в 2017 році для отримання додаткової детальної інформації про зусилля урядів у розвитку електронного уряду;
- MSQ та список з 100 відповідних держав-членів також додали до додатків;

- був створений пілотний інтерактивний сервіс (LOSI) та додано пілотний аналіз та рейтинг, який охоплює 40 міст світу;

- індикатор індексу інфраструктури телекомунікацій (ТІІ) під назвою «Бездротові підключення до широкосмугового доступу на 100 мешканців» замінено на «Активні підключення до мобільного широкосмугового доступу на 100 жителів» через безперервність збору даних для останнього МСЕ.

Основні тенденції розвитку електронного урядування в світі за даними звіту:

1. Розвиток електронного урядування відбувається в глобальному масштабі.

Звіт ООН 2018 року висвітлює стійку позитивну глобальну тенденцію щодо країн, які мають дуже високий рівень розвитку електронного урядування. У цьому виданні 40 країн мають оцінку "Дуже високий", з значеннями EGDI в діапазоні від 0,75 до 1,00, у порівнянні з лише 10 країнами у 2003 році та 29 країн у 2016 році (Рис. 2. 2).

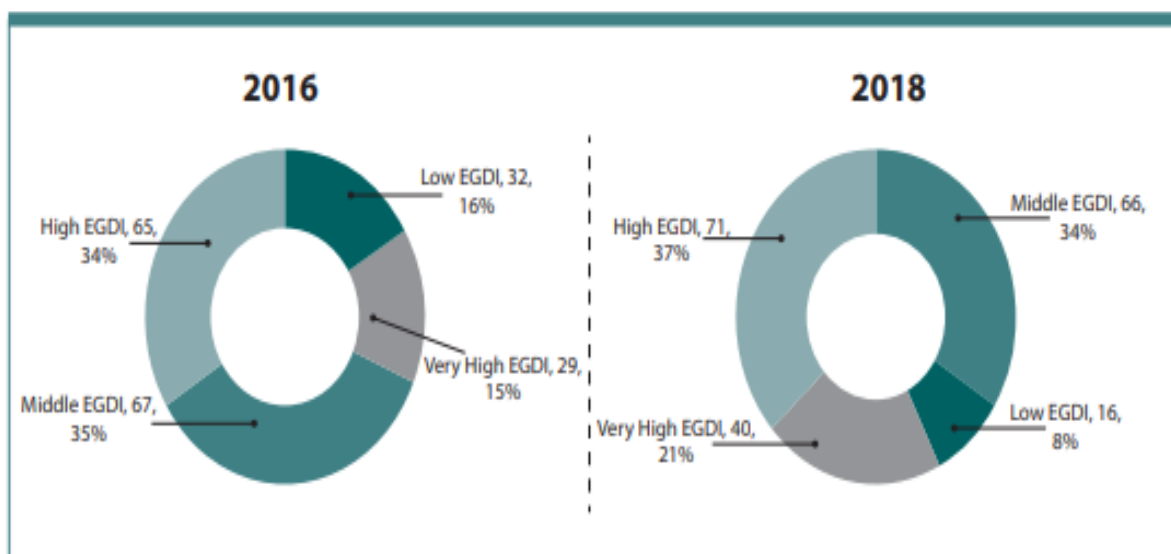

Рис. 2. 2. Співвідношення країн відносно позицій у розвитку електронного урядування

Україна і Чилі у даній класифікації входять до групи країн з індексом «Високий». Сукупний відсоток країн з високим та дуже високим рівнем розвитку електронного урядування у 2018 році досяг 58%, що складає близько двох третин від загальної кількості всіх країн представлених у звіті.

2. Регіональний розподіл розвитку електронного урядування в 2018 році відображає попередні дані звітів. У 2018 році Європа з 0,77 продовжує вести з найвищим регіональним EGDI, а потім Північна та Південна Америка - 0,59, Азія - 0,58, Океанія - 0,46, Африка - 0,34.
3. Загальний прогрес розвитку електронного урядування в Америці та Азії є визначальним. У 2016 році більшість країн Латинської Америки та Карибського басейну мали середні значення EGDI, вісім країн перейшли на рівень High-EGDI в 2018 році. Більше того, дві третини країн Азії, або 31 з 47, і майже половина країн в Америці, тобто 15 з 32, мають середні значення вище середньоєвропейських балів EGDI.
4. В цілому, існує позитивна кореляція між рівнем доходів країни та її місцем у рейтингу електронного урядування. Країни з високим рівнем доходу мають дуже високі або високі оцінки EGDI. Двадцять дві країни з середнім рівнем доходу та 39 країн з низьким і середнім рівнем доходів мають показники EGDI нижче глобального середнього показника EGDI, а 10 країн у групі з низьким рівнем середнього доходу мають оцінки вище глобального середнього показника EGDI. Це – Вірменія (0. 5944), Грузія (0. 6893), Індія (0. 5669), Киргизстан (0. 5835), Філіппіни (0. 6512), Республіка Молдова (0. 6590), Шрі-Ланка (0. 5751), Україна (0. 6165), Узбекистан (0. 6207) та В'єтнам (0. 5931).
5. Вперше, у 2018 році основним критерієм оцінки EDGI у країнах всіх груп доходів є розробка онлайн-послуг, що свідчить про стабільний прогрес у вдосконаленні системи керування на надання електронних послуг. Усі 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй мають національні портали та системи зворотного зв'язку для автоматизації основних адміністративних завдань, а 140 надають онлайн принаймні одну транзакційну послугу. Тенденція поліпшення послуг онлайн-транзакцій є глобальною та послідовною в трьох наступних послугах: платежі за комунальні послуги (140 країн), податкові декларації (139 країн) та реєстрація нових підприємств (126

країн). Дедалі більше країн надають онлайн-послуги, призначені для найбільш уразливих груп. З регіональної точки зору, Європа продовжує лідирувати в наданні онлайн-послуг для всіх уразливих груп.

6. Кількість країн, що надають онлайн-послуги з використанням електронних листів, SMS / RSS-каналів, мобільних додатків та форм які можна завантажити, зростає у всіх галузях. Зараз, 176 країн надають архівну інформацію в Інтернеті порівняно з 154 в 2016 році.

Таблиця 1. Еволюція розвитку електронного урядування в Чилі [80;81;82;83;84]

Позиції країни відповідно до звіту ООН:	Електронне урядування	Електронна участь	Електронне урядування(Америка)
UN E-Government Survey 2018	42	46	4
UN E-Government Survey 2016	42	32	5
UN E-Government Survey 2014	33	7	4
UN E-Government Survey 2012	39	19	3
UN E-Government Survey 2010	34	34	4

UN E-Government Survey 2008	40	71	5
-----------------------------	----	----	---

**Таблиця 2. Еволюція розвитку електронного урядування в Україні
[80;81;82;83;84]**

Позиція країни відповідно до звіту ООН:	Електронне урядування	Електронна участь	Електронне урядування(Європа)
UN E-Government Survey 2018	82	75	42
UN E-Government Survey 2016	62	32	36
UN E-Government Survey 2014	87	77	41
UN E-Government Survey 2012	68	83	37
UN E-Government Survey 2010	54	48	33

UN Government Survey 2008	E-	41	14	6
---------------------------------	----	----	----	---

Після аналізу місць Чилі та України у Звіті ООН щодо розвитку електронного урядування, автором було проаналізовано дані по індексах, які визначили місце цих країн у рейтингу. Найнижчі показники у двох країнах по розвитку телекомунікаційної інфраструктури. Україна знаходиться вище у оцінці Індексу людського капіталу. Обидві країни знаходяться вище середнього значення Індексу по розвитку електронного урядування у світі та входять до групи країн з індексом «Високий» (Рис. 2. 2). Європа та Америка, як континенти займають, відповідно, перше та друге місце по розвитку електронного урядування в регіональному вимірі. Але незважаючи на це, розрив у місцях між країнами великий. По розвитку електронного урядування Україна поступається Чилі на 40 позицій, щодо електронної участі на 29. Це свідчить про те, що Чилі досягла більшого прогресу у розвитку цієї сфери і, що Україна може імплементувати досвід цієї країни для покращення свого місця у рейтингу ООН [81].

Чилі та Україна, 2018

Співвідношення країн в залежності від індексів по розвитку електронного урядування

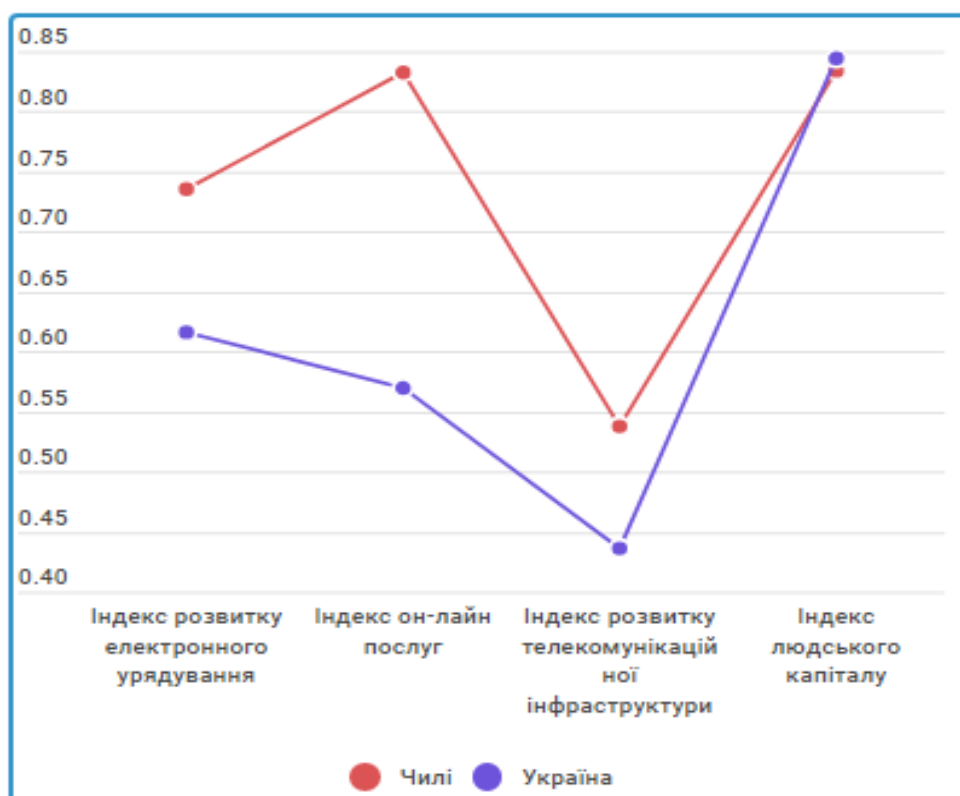

Рис. 2. 2. Співвідношення позицій країн відносно показників індексів

3.2. Оцінка процесів розвитку електронного урядування в Чилі та Україні

Чилі – держава у Південній Америці. Межує на півночі з Перу, на заході і півдні омивається Тихим океаном, на сході за хребтами Анд розташовані Болівія і Аргентина. Через Магелланову протоку Чилі має вихід у Атлантичний океан. Чилі належать також декілька невеликих островів в Тихому океані. Столиця — Сантьяго де Чилі. Населення 18. 3 млн чол. [32].

Офіційна мова — іспанська. Чилі ділиться на 16 регіонів, з надзвичайно складною географією, включаючи пустелі, гори та острови. Це географічне

різноманіття ускладнює зв'язок та доступ до послуг та державних установ для громадян. Незважаючи на деякі повноваження які мають регіони, уряд Чилі сильно централізований, політична система країни — демократична республіка.

Кількість користувачів Інтернету в Чилі- 14. 1 млн [62]. В рейтингу країн з найбільшою кількістю користувачів смартфонів Чилі посіла 39 місце [76]. Аналітики заявляють про те, що у 2017 року основним засобом пошуку та перегляду інформації у мережі Інтернет стануть саме смартфони.

За Індексом мережевої готовності (вимірює рівень розвитку ІКТ за 53 параметрами) Чилі на 38 місці [71].

Перший етап розвитку електронного урядування в Чилі пов'язаний з формуванням нормативно-правової та технічної бази. З поширенням ПК та глобального інтернет з'єднання у межах країни стало можливим говорити про спільні платформи й системи які можна використовувати електронно. У 1991 р. почалось підключення користувачів комп'ютерів до інтернету, у 1994 р. у Чилі почала діяти спільна система банкоматів. Першим нормативно правовим актом щодо розвитку електронного урядування був указ президента у 1998 р. Перші закони у цьому напрямку стосувалися безпеки й конфіденційності цифрових даних [30].

Дата	Закон	Назва
1999	19. 628	Конфіденційність та безпека цифрових даних
2002	19. 799	Цифровий підпис документа та сертифікація
2003	19. 880	Адміністративні процедури органів державної влади
2004	DS 77	Ефективність цифрового зв'язку
2004	DS 81	Сумісність цифрових документів

У той же час уряд надавав базову інформацію он-лайн громадянам через офіційні веб-портали. Цього ж року уряд Чилі створив Відділ зв'язку та інформаційних технологій (UTIC). Відділу було надано мандат на координацію, сприяння і консультування уряду Чилі з питань розвитку ІТ у сферах зайнятості, інформація та комунікації. Однією зі сфер реформи, в якій UTIC був особливо успішним стало просування створення системи закупівель [30].

Наступним етапом доступності послуг он-лайн була розробка порталу Tramite Facil (Easy Errand). Він був створений у 2000 р. і для надання інформації про процедури які надають державні установи. Деякі процедури доступні в Інтернеті, пересилають користувача до відповідного агентства, яке реалізує та володіє онлайн-службою. Прикладами доступних доручень є: декларування і виплачування медичних та пенсійних фондів, отримання свідоцтва про народження, сплачування податку на додану вартість (ПДВ) і т. п. На сьогодні існує 1550 процедур публічних послуг, які дозволяють виконати 220 доручення в Інтернеті. Електронний уряд в Чилі регулюється принципом за яким державні органи не можуть просити громадян про надання другий раз документів, якщо вони вже таку інформацію надавали в інших державних службах. Це означає, що урядові установи повинні мати можливість, принаймні, обмінюватися чи перевіряти інформацію між собою, що передбачає автоматизацію процесу обробки даних.

На початку 2000 років уряд почав розробляти ініціативи для врегулювання правової та технічної частини розвитку електронного урядування. Серед таких ініціатив були наступні:

- Державний комітет реформ міністерств, складається з представників Міністерства промисловості, Президента Республіки та Міністерства внутрішніх справ.
- Комітет зі стандартів під управлінням Міністерства промисловості.

- Проект реформування та модернізації держави під безпосереднім наглядом президента чиє робота в розвитку електронного урядування була включена в програму розвитку (Agenda Digital).

- Нові та кращі послуги в державних установах: служба реєстрації та сплати податків.

Третій етап характеризується тим, що розвиток електронного урядування став плановим процесом. До 2004 р. Чилі розробила свою першу цифрову програму, щоб почати безперервний процес, який призведе до сьогоденної версії на 2013-2020 рр. Спільними зусиллями уряду, промисловості та академії була розроблена стратегія, що називається «Цифрова програма» опублікована у лютому 2004 р. і покращена у серпні 2004 р. Програма містила керівні принципи розвитку ІТ у Чилі. Вона складається з переліку 34 стратегічних ініціатив, згрупованих у шість пріоритетних сферах, які б сприяли розвитку інформаційних та комунікаційних технологій. Серед цілей – підвищення конкурентоспроможності, забезпечення рівних можливостей, індивідуальна свобода, покращення якості життя, ефективності та прозорості державних справ, збагачення національної ідентичності. Кінцева мета Digital Agenda – зробити Чилі цифровою розвиненою країною до 2010 року. Наступна програма розвитку Digital Agenda 2013-2020 формує основні напрями й принципи розвитку електронного урядування на сьогодні [30].

Основним завданням цієї програми є розвиток цифрової економіки. Очікується збільшення її частки до 10% ВВП країни. Програма має п'ять центральних цілей, 14 планів дій та 30 інших загальних тем.

Перша мета - полегшити доступ до підключення та сприяти цифровому включенню; друга - орієнтуватися на освіту та підготовку з шкільного віку, коли люди входять до робочої сили; третій - інновації та підприємництво; четверте пов'язано з послугами та додатками, що підвищують продуктивність; а п'яте - створення необхідних умов для заохочення участі громадян.

Однією з цілей є збільшення поточного 40,7% рівня проникнення в Інтернет до 80% у 2020 році (з 321 до 1036 безкоштовних загальнодоступних точок доступу WiFi у кожній громаді). Чилі вже має найвищий показник загального проникнення Інтернету та широкосмугового зв'язку в Латинській Америці. Веб-бізнес має величезний потенціал у країні, де 93% користувачів Інтернету є в соціальних мережах, згідно з дослідженням аналітичної групи comScore. Для досягнення цієї мети чилійський уряд, як частина нового плану, прагне знизити вартість доступу до Інтернету, щоб відповідати тому, що пропонується в інших розвинутих країнах. З урахуванням цих покращень інфраструктури, уряд сподівається залучити більше інвестицій в Інтернет.

Проте планом уряду щодо поширення доступу в Інтернет є не лише економічне зростання. План також зосереджується на об'єднанні переважної більшості державних шкіл, щоб всі школярі мали доступ до цифрових ресурсів у 2020 р. Порівняно з 30% на сьогодні, і 95% всіх державних документів мають бути доступними онлайн.

Основні портали надання електронних послуг в Чилі [30]:

- Портал уряду Чилі (Portal del Gobierno de Chile): на сайті розміщена інформація про Президента, мережу фондів Президента, 23 міністерства, 156 державних служб та 12 регіонів і муніципалітетів (Рис. 2. 3.).

Громадські послуги		
Національне управління надзвичайних ситуацій (ONEMI)	Карабінеро де Чилі	Чилійський карабінерний офіс (DIPRECA)
Національне розвідувальне управління (ANI)	Державна служба внутрішніх справ	Національна служба з попередження та реабілітації споживання наркотиків та алкоголю
Розслідувальна поліція	Головне управління міжнародних економічних відносин (DIRECON)	Агентство міжнародного співробітництва (AGCI)
Чилійський антарктичний інститут (INACH)	Національне управління прикордонних та державних кордонів (DIFROL)	Військовий географічний інститут (IGM)
Головне управління цивільної авіації (DGAC)	Головне управління національної мобілізації (DGMN)	Військово-повітряні сили Чилі (FACH)
Армія Чилі	Цивільна оборона Чилі	Спільний штаб
ФАХ-аерофотограмметрична служба	Генеральне управління морської та морської промисловості (DIRECTEMAR)	Чилійський флот
Гідрографічна та океанографічна служба ВМФ	Генеральне казначейство Республіки	Національна дирекція державної служби

Рис. 2. 3. Портал уряду в Чилі

- Portal «Trámite Fácil»: був створений для надання інформації про процедури які надають державні установи. Деякі процедури доступні в Інтернеті, пересилають користувача до відповідного агентства, яке реалізує та володіє онлайн-службою. Прикладами доступних доручень є: декларування і виплачування медичних та пенсійних фондів, отримання свідоцтва про народження, сплату податку на додану вартість (ПДВ) і т. п (Рис. 2. 4).

Рис. 2. 4. Portal «Trámite Fácil»

- Служба внутрішніх доходів (Servicio de Impuestos Internos(SII)): державний сервіс який відповідає за всі внутрішні податки в Чилі. У 2003 році служба отримала премію ООН з інновацій в державній службі. На порталі можна знайти статті по допомозі у розвитку малого та великого бізнесу, посилання на інші урядові сервіси та цілодобову підтримку користувачів portalу (Рис. 2. 5).

Рис. 2. 5. Портал Служби внутрішніх доходів

- Портал громадських закупівель («ChileCompra»): портал закупівель з усією звітністю та необхідними документами, які прозорість операцій (Рис. 2. 6).

Рис. 2. 6. Портал громадських закупівель

- ChileAtiende: створений у 2013 році, багатoproфільний і багатоканальний портал, який забезпечує інформацію більше ніж про 2240 послуг (Рис. 2.7.). Працює центр обслуговування викликів 101.

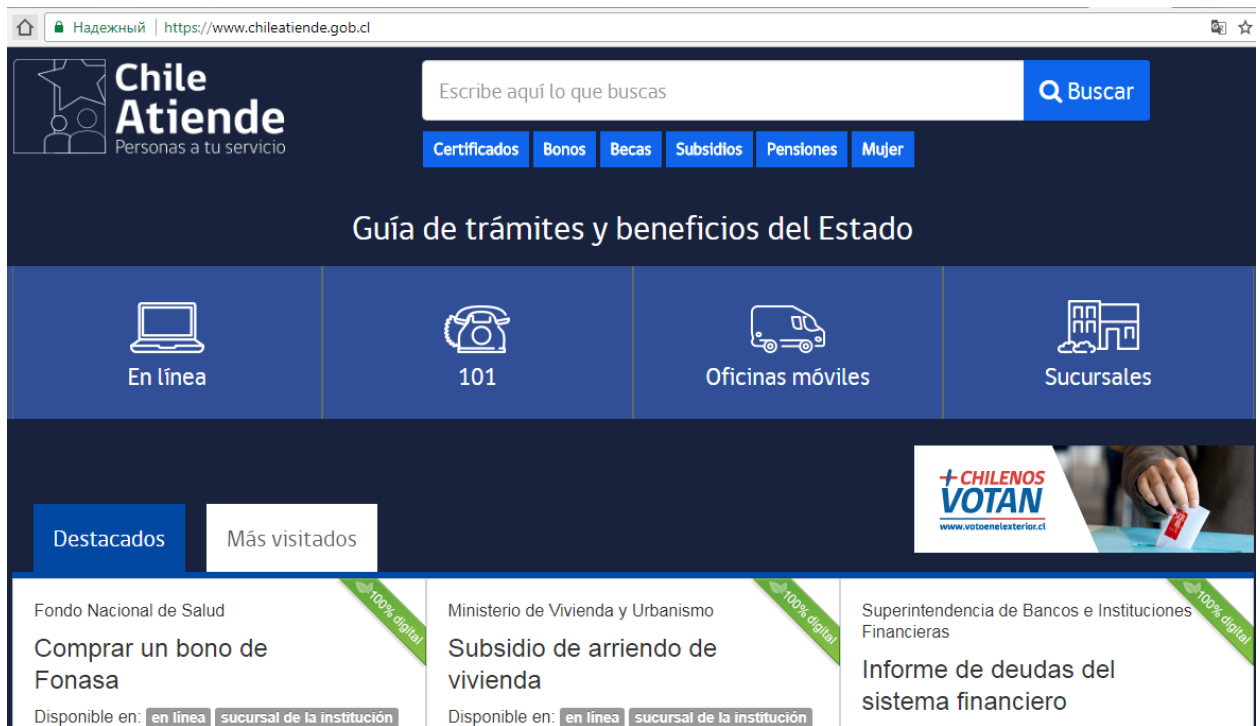

Рис. 2.7. Портал ChileAtiende

У зв'язку з тим, що Чилі постійно потерпає від стихійних лих, особливо землетрусів, було вирішено за допомогою ІКТ розробити технологію сповіщення громадян. Після землетрусу у 2010 році, що був шостим найсильнішим у світі, уряд Чилі вжив прогресивних кроків для створення система оповіщення для раннього попередження цунамі. Поряд з лінією розлому в траншеї Перу-Чилі була встановлена система датчиків. Датчики визначають кількість сейсмічних подій і програмне забезпечення оцінює силу та епіцентр. Алгоритм аналізує та інтерпретує дані перед передачею в центри попередження. Повідомлення про ранній оповіщення транслюються через мережу мобільних телефонів [81].

Чилі досягла успіху в електронному урядуванні завдяки трьом основним факторам: безперервній довгостроковій стратегії, ефективному виробленню політики та високим соціально-економічним показникам.

Доступ до державних служб в Інтернеті в Чилі більший, ніж практично у будь-якій іншій країні у Західній півкулі. У 2014 році Чилі з Уругваєм мали найкращі показники розвитку е-урядування у всій Латинській Америці. На відміну від інших країн регіону, Чилі почала розробляти свої довгострокові

плани політики електронного урядування до початку 2000-х років, коли була створена перша веб-сторінка для офіційних процедур.

Але розробка цифрових програм та встановлення цілей розвитку електронного урядування не були єдиними ключовими моментами для успіху Чилі. Як підтверджують показники сталого розвитку в Чилі високі стандарти розробки політики у сферах стратегічного потенціалу та координації між міністерствами. Порівняно з усіма країнами ОЕСР та Європейським Союзом, Чилі займає 2-е та 8-е місце відповідно. Соціально-економічні чинники, такі як швидке і безперервне економічне зростання країни та порівняно невелике населення, також допомогли забезпечити лідерство у сфері електронного урядування та електронної участі. Незважаючи на те, що всі проблеми в Латинській Америці не можуть бути вирішені виключно через інформаційні технології, вони можуть бути використані як ефективний інструмент для розвитку демократії. Реалізація технологічних рішень у сфері державних послуг та практичне впровадження електронного урядування може зменшити необхідний час для бюрократичних процесів, сприяти інноваціям і, що найголовніше, розширити можливості суспільства для посилення свого впливу у процесах прийняття рішень [61].

Процес впровадження електронного урядування в Україні пов'язаний з впровадженням підключення до Інтернет мережі в кінці 1990-х років. За даними Держкомзв'язку в українському сегменті мережі Інтернет значно зріс обсяг інформаційних ресурсів. Для збільшення кількості громадян до підключення Інтернет мережі була розроблена довгострокова державна програма «Електронна Україна», основним завданням якої є розвиток інтернет-індустрії.

Цього року Держагентство запустило моніторинг стану розвитку швидкісного широкосмугового інтернету (ШСД), щоб зрозуміти, які технології підключення до інтернету в принципі доступні в населених пунктахі що є з державних структур, які у них потреби в трафіку. Всього в моніторинг включено близько 60 пунктів, серед них такі показники, як

наявність 3G, 4G, оптики, мідних ліній зв'язку. Розмови про законодавче закріплення поняття ШСД ведуться з минулого року. Українські законодавці посилаються на європейський досвід, де якість послуги також визначається законом.

У поточному формулюванні визначення ШСД виглядає так: «Широкосмуговий доступ в Інтернет – доступ до мережі Інтернет зі швидкістю передачі даних не менше 30 Мбіт/с із забезпеченням безперервного підключення і двостороннього зв'язку. Здійснюється з використанням дротових, волоконно-оптичних і бездротових ліній зв'язку різних типів» [16].

Питання законодавчого закріплення впровадження багатьох технологічних рішень для розвитку електронного урядування в Україні є відкритими. Прийняті наступні закони: Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах (1994), Про Національну програму інформатизації (1998), Про електронні документи та електронний документообіг (2003), Про захист персональних даних (2010), програму Електронна Україна (2002), Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки (2007), Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015). У 2017 році була розроблена Концепція розвитку електронного урядування та Концепція розвитку електронної демократії в Україні (2017).

Зокрема, у 2018 році було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 рр. – документ, в якому зазначаються шляхи розвитку подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни. Також, у листопаді 2018 року набув чинності закон про електронні довірчі послуги. Закон передбачає: якщо відповідно до законодавства на паперовому документі не потрібен власноручний підпис сторін, при електронному документообігу можна використовувати електронні дані або ж ні - за домовленістю сторін. Розроблений проект Закону України "Про

публічні електронні реєстри" для створення єдиного правового поля задля функціонування та інформаційної взаємодії державних, комунальних та інших реєстрів, кадастрів та інформаційних систем; відсутні єдиний термінологічний апарат, єдині вимоги до створення, обміну, зберігання, виправлення та формату реєстрових даних, а також до їх технічної та семантичної інтероперабельності та неперетинного узгодження об'єктів відповідних реєстрів [46].

В інституційному плані було створено Національне агентство з питань інформатизації при Президентові України реорганізоване у Державний департамент в структурі Міністерства транспорту та зв'язку, Держкомінформатизації, як центральний орган виконавчої влади, Державне агентство з питань електронного урядування.

З 20 грудня 2017 року працює нова версія Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади. Національний урядовий портал – це єдине вікно, яке об'єднує весь веб-контент уряду для максимального підвищення ефективності, швидкого та високоякісного обслуговування громадян. Фактор єдиного веб-сайту знижує витрати на підтримку декількох систем. Для громадян – це означає доступ до надійних державних онлайн-послуг та інформації (Рис.2.8).

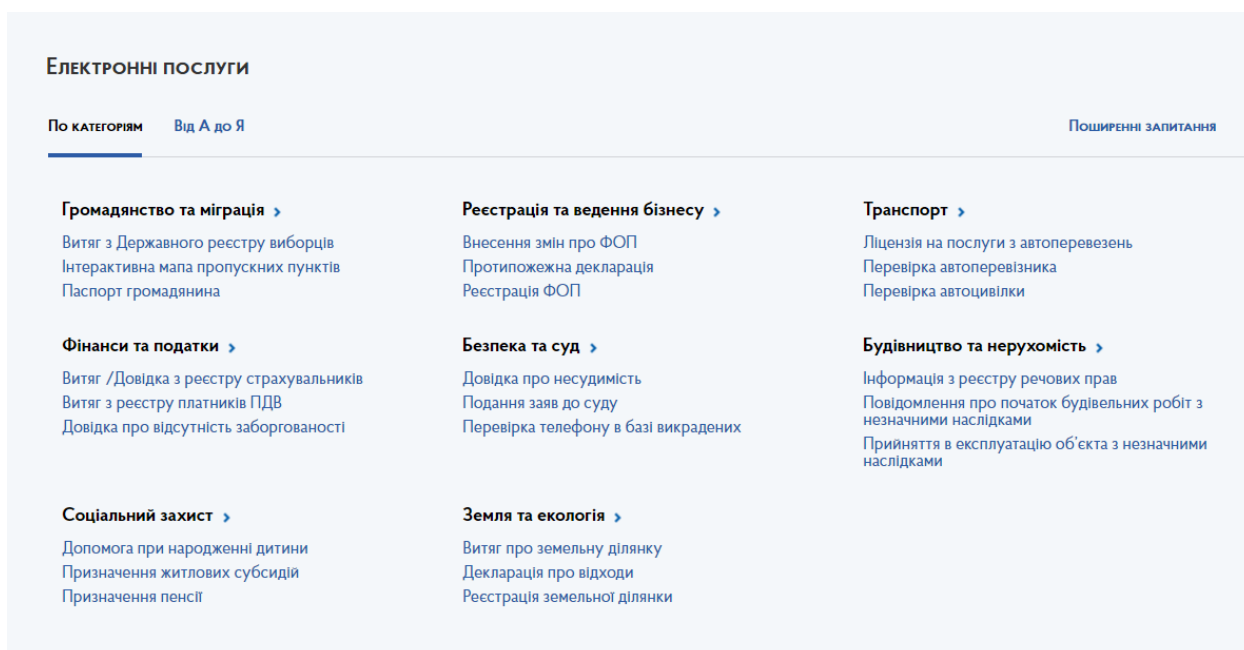

Рис. 2.8. Урядовий портал України

Впровадження і розвиток будь-яких технологій і систем потребують не тільки планування, технічного рішення і впровадження, а і фінансування.

Таблиця 3

Видатки з державного бюджету з 2015 по 2018 рік на сферу розвитку електронного урядування (тис. грн.) [50;51;52].

	План на 2015 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2015 рік
<i>Державне агентство з питань електронного урядування України</i>	<i>69 974 300,00</i>	<i>68 831 533,54</i>
Керівництво та управління у сфері електронного урядування	9 876 532,78	9 724 291,79
Електронне урядування та Національна програма інформатизації	2 876 532,78	2 874 991,79
	План на 2016 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2016 рік
<i>Державне агентство з питань електронного урядування України</i>	<i>5 000 800,00</i>	<i>4 931 358,19</i>
Керівництво та управління у сфері електронного урядування	3 000 800,00	2 931 358,21

Електронне урядування та Національна програма інформатизації	2 000 000,00	1 999 999,98
	План на 2017 рік з урахуванням внесених змін	Виконано за 2017 рік
<i>Державне агентство з питань електронного урядування України</i>	<i>129 660 040,00</i>	<i>121 840 584,71</i>
Керівництво та управління у сфері електронного урядування	17 659 900,00	15 468 995,69
Електронне урядування та Національна програма інформатизації	112 000 140,00	106 371 589,02
	Затверд жено Верховною Радою України на 2018 рік	План на 2018 рік з урахуванням внесених змін
<i>Державне агентство з питань електронного урядування України</i>	<i>151 542 000,00</i>	<i>164 598 800,00</i>
Керівництво та управління у сфері електронного урядування	21 862 000,00	34 918 800,00
Електронне урядування та Національна програма інформатизації	129 680 000,00	129 680 000,00

- У 2017 році, окремо було виділено кошти на забезпечення розвитку електронного урядування у базових галузях, у тому числі [52]:
- у сфері охорони здоров'я;
- сфері екології та природних ресурсів;
- у сфері освіти і науки;
- у сфері соціального захисту;
- у сфері фінансової та бюджетної політики;
- у сфері охорони прав і свобод людини;
- у сфері транспорту та інфраструктури;
- у сфері регіонального розвитку та реформування ; місцевого самоврядування і територіальної організації влади;

- у виборчій сфері;
- в архівній сфері.

Подальше здійснення політики розбудови системи електронне урядування прямо залежить від політико-правового становища суспільства та фінансово-економічних можливостей держави. А темпи проведення реформаторських заходів – залежать від наявності фінансових і матеріально-технічних ресурсів.

2.3. Аналіз розвитку стартап платформ у Чилі та Україні

З розвитком ІКТ розвивати свій бізнес і ідеї стало значно простіше. Тому уряд Чилі ініціював у 2010 році створення порталу для стартапів, передусім, щоб змінити підприємницьку культуру, зробити країну центром інновацій в Латинській Америці. Start-up Chile – це платформа, яка вибирає стартапи з більше ніж тисячі програм. Важливо, що 34% стартапів було збережено в самій країні.

Типовий стартап в Латинській Америці має дві особливості. По-перше, він зосереджений на рішенні дійсно гострих соціальних проблем. По-друге, в Латинській Америці практично немає капіталів, якими можна ризикувати. Немає венчурних інвесторів, бізнес-ангелів, дуже мало інвесторів на ранніх етапах. Тому стартап тут повинен почати генерувати продажі дуже швидко.

Відсутність інвесторів мотивує підприємців за короткий час створювати власний грошовий потік і отримувати прибуток. Тому головна особливість латиноамериканських стартаперів – надзвичайна цілеспрямованість з першого дня роботи і бажання вкладати всю пристрасть у вирішення нагальних проблем, щоб уже зараз почати отримувати дохід і просувати свою компанію.

У Чилі стартапи розподілені за секторами економіки досить рівномірно, проте дуже часто з'являються рішення, спрямовані на поліпшення ефективності транспорту, логістики, HR.

Багато стартапи прагнуть оцифрувати цілі галузі, наприклад, гірничодобувну промисловість і сільськогосподарську індустрію. Однак саме в цих областях рідко трапляється, що стартап відразу починає генерувати продажі. Цикл прийняття рішень в цих галузях становить вісім-десять місяців. Тому для таких стартапів необхідна допомога ззовні: акселератори та інкубатори - ті, хто допомагає підприємцям вижити і розвинути свою компанію до перших продажів [30].

Українські, російські та білоруські проекти у Чилі:

Компанія Анастасії Гуткевич з продажу пробіотичних йогуртів - Bifidice. Bifidice – це регіональна програма профілактики дисбактеріозу. Проблема дисбактеріозу в Чилі гостра, інтерес до продукту виявляють освітні установи, пропозиції про співпрацю вже надійшли від партнерів на півдні країни, а також з Аргентини і Бразилії.

Etica-Lab Олени Лазаревої. Ціль стартапу перетворити нудну корпоративну політику, яку ніхто не читає, в приголомшливі інфографіки.

Quick Questions Кирила Болгарова. Інтегроване дослідження в програмах Messenger.

FaceNote Кістки Костюшко. Facenote - це платформа для ідентифікації особи, яка допомагає компаніям визнавати їх найцінніших клієнтів. Споживачі вибирають послугу, ідентифікуючи себе самостійно. Facenote - це індивідуальне обслуговування, орієнтоване на клієнта, для магазинів.

NeoSound Андрія Матусевича із Білорусії. Проект NeoSound спочатку розроблявся як додаток по створенню мелодій, які наспівує користувач. Від ідеї розробникам довелося відмовитися, щоб сфокусуватися на розпізнаванні людських емоцій.

Основні вимоги до стартапів:

- Технологічність стартапу.
- Глобальна масштабність проекту.
- Зацікавленість учасників в розвитку економіки Чилі та свого бізнесу як її частини.

Серед реквізитів, які просять від учасників, є рекомендаційний лист. Потрібно, щоб рекомендувала особисто знайома з учасником людина, яка знає його і може розповісти про те, який він в справі - саме його рекомендація виявиться цінною.

Спроможність потоку стартапів представлена трьома окремими програмами на основі стадії запуску.

1. The S Factory: програма на ранній стадії розробки концепцій, зосереджена на розробниках жінок. Ця програма створена для стартапів на ранніх етапах, які мають менше 6 місяців розробки. Програма надає 14 тисяч доларів США, грант на запуск ідеї та візу на один рік для учасниць з інших країн, а також робоче місце. Найкраща частина даної програми – це створення мережі для співпраці та обміну досвідом .

Основні причини створення окремої програми для жінок [30]:

1. Мотивація жінок.
2. Конкуренція (урізноманітнення підприємницького середовища). У світі лише 7% технологічних стартапів управляється жінками. Програма – механізм досягнення гендерної рівності.
3. Дослідження роботи жінок-підприємниць показало, що жінки роблять серйозний вплив на економіку країни, якщо їм трохи допомогти. У плані підприємництва, маркетингу, інновацій вони дуже здатні до зростання. Особливість жіночої програми: дуже сильний коучинг, сфокусований саме на гендерних питаннях. Вчать як поводитись з технічними інструментами, щоб допомогти вирости бізнесу. Але більша частина програми для жінок - це чистий коучинг: як долати перешкоди, змінювати своє мислення і фокусуватися на жіночому лідерстві.
2. Seed Program: дана програма спрямована на залучення підприємців з усього світу на початкового етапі їх роботи для початку бізнесу в Чилі. Ця програма розрахована на осіб будь-якої національності, які є засновниками або власниками стартапів. Заявки оцінюються національними та міжнародними експертами з питань бізнесу та успішними засновниками

подібних проєктів. Прийнятний показник для програми – менше 1%, що робить її дуже конкурентоздатною. Заявку можна подати в Інтернеті через електронну систему [73].

Для іноземців найскладніше – це мова. Незважаючи на те, що офіційна мова програми - англійська, більшість чилійців і взагалі латиноамериканців по-англійськи не говорять, це стає проблемою. До цього додається і культурна різниця, тому що переїхати в країну абсолютно іншої культури і таку далеку дуже і дуже непросто. Це дві головні складності, тому що бізнес-питання вирішувати допомагають: відкрити рахунки, підписати контракти, отримати візу, організувати логістику.

У програмі вже взяли участь більш ніж 1 100 стартапів з більш ніж 70 країн. Всього учасники зібрали 135 млн доларів і створили 1,5 тисячі робочих місць.

3. SCALA Program – це фонд, який пропонує 60 мільйонів чилійських песо чилійським компаніям, для яких необхідний додатковий капітал для розвитку в Чилі чи для розширення в іншій частині Латинської Америки чи світу. Утримувачі даного гранту мають профінансувати свій проєкт на 30% самі, решту коштів надає фонд. Для того, щоб отримати право на участь, компанії повинні спочатку пройти через програму «Start-Up Chile Seed» або інші суміжні програми протягом останніх двох років. Крім того, компанії повинні бути юридично зареєстровані в Чилі не більше 5 років.

Про медіастартапи

Стартапи в Латинській Америці почали розвиватися 8 років тому. З тих пір сегмент технологічних медіа помітно виріс: п'ять років тому в журналах стали відкриватися рубрики, присвячені інноваціям. У плані медіа Чилі - найрозвиненіша в Латинській Америці країна. Нещодавно почав виходити журнал, присвячений малому бізнесу. Існує також безліч блогів, груп в Facebook, акаунтів на Twitter, цікавих для підприємців, що співвідносять себе з технологічними стартапами.

З'явилися проекти і в сфері медіа: наприклад, є стартап, який допомагає відслідковувати згадки компанії в ЗМІ. Інший - з'єднує підприємців і журналістів: це взаємодія, від якої виграють усі.

Вплив даних програм на підприємницьку екосистему Чилі досліджували вчені зі Стенфордського університету. Вони дійшли висновку, що внаслідок примусової взаємодії іноземних та чилійських підприємців, другі значно покращили поведінку, необхідну для виявлення інноваційних можливостей, вивчили нові стратегії, які потрібно впроваджувати та встановили цінні міжособистісні контакти для подальшої співпраці. Дана програма дала позитивний ефект для підприємницької культури чилійців та збільшила їх потенційну потужність [72].

Стартап платформи як і електронне урядування в державній сфері є інновацією в плані форми ведення бізнесу. За допомогою стартапів вирішується питання зайнятості населення, яке готове продукувати нові ідеї та малого і середнього бізнесу, який може перетворитися у великі компанії з власною продукцією або послугою та розвиненим підприємницьким сектором. Основною проблемою для будь-якого нового явища чи сфери є питання його врегулювання. В Україні розвитку ринку стартапів перешкоджають наступні проблеми [31]:

- нераціональна система оподаткування та недосконалість законів малого та середнього бізнесу; неможливість фізичним особам робити інвестиції в стартапи;
- в Україні не створений повноцінний майданчик для розвитку стартапів;
- несформована підприємницька культура бізнесу;
- недостатньо коштів в Україні для фінансування стартапів(як з боку бізнесу та і держави);
- відсутність державних фондів і програм для підтримки і розробки інноваційних проектів .

Основною проблемою для розвитку стартап платформ і стартап кампаній в Україні – це відсутність підтримки з боку держави та проблеми з законодавством. Український бізнес не зацікавлений інвестувати в нові проекти, особливо з прибутком в довгостроковій перспективі через високі ризики неповернення коштів. Уряд в свою чергу ухиляється від розробок інвестиційних проектів. Але незважаючи на велику кількість несприятливих факторів українці розробляють успішні стартапи. Сьогодні налічується приблизно 3000 стартап-компаній в Україні [31].

У більшості випадків прибуток від даних розробок отримує не українська економіка, а іноземні, через те, що їх фінансують міжнародні інвестори які і реєструють їх у себе.

Цікавим для України є портал «Чилі Стартап («Start-Up Chile)» через прагнення нашої країни теж розвиватись у цьому напрямі. Прем'єр-міністр Володимир Гройсман висловив переконання, що Україна може стати наступною стартап-нацією і, що для цього у нас є всі передумови. Він ініціював створення при уряді інноваційної ради. Робота цієї групи спирається на досвід Туреччини, Ізраїлю та деяких інших країн [55]. Також міністр заявив, що фонд підтримки стартапів буде створено у 2018 році : «В Україні немає можливості трансформувати ваш винахід у реальну економіку. Для цього нам потрібно зміцнювати авторське право. Ми створимо Фонд стартапів наступного року, будемо підтримувати, інвестувати в це, тому що це за великим рахунком величезний успіх для всієї нашої країни» [5].

Досвід Чилі в створенні такого порталу цінний для України тим, що показує як держава може розвивати цей напрям і отримувати дохід в свою економіку (великий відсоток стартапів залишаються в Чилі). Також корисним є приклад програм, які розроблені, тобто не один варіант інвестуванні, а декілька, підтримуються нові ідеї на різній стадії розробки, а найголовніше, що все це відбувається на одному майданчику, де кожен вчиться і обмінюється досвідом [30].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Отже, досвід Чилі відображає всю складність процесів у впровадженні електронного урядування як державної системи управління. Наразі Чилі являється країною, яка згідно звіту ООН, займає одну із лідерських позицій у рейтингу в своєму регіоні по електронному урядуванню та електронної участі. Україна може перейняти досягнення Чилі в розвитку стартапів як ключову ідею для впровадження інноваційних проєктів здатних зміцнити економіку держави. Багато громадян готові зробити внесок для розвитку своєї країни та бізнесу, тому впровадження єдиної онлайн платформи на прикладі Чилі дасть поштовх для більшої електронної залученості нації як основного рушія прогресу. Дані Звіту ООН свідчать, що попри абсолютну несхожість країн, є спільне у тенденціях розвитку електронного урядування.

РОЗДІЛ 3.

ФОРСАЙТ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

3. 1. Обґрунтування застосування методології сценарного методу дослідження та його обґрунтування

Вступна частина дослідження

Досвід нашої країни свідчить, що комунікація між владою і суспільством не є ефективною. Це показали нам два Майдани, постійні мітинги та низький рівень довіри до влади. Згідно з соціологічним дослідженням проведеним Центром Разумкова у червні 2018 року, серед інститутів держави та суспільства найбільшу довіру населення мають волонтерські організації – близько 65% респондентів їм довіряють. Церква, Збройні Сили України, громадські організації маю довіру на статистично значимому рівні більшу, ніж недовіру серед населення. Поліція, СБУ та Омбудсмен мають нижчі показники довіри і показники недовіри серед населення, що перевищують довіру. Близько 60% опитаних не довіряють антикорупційним органам. Ще нижчі показники у судів і банків. Президенту України не довіряють – 80,6%, Уряду – і 80,7%, Верховній Раді – і 85,6%. Довіру до державного апарату (чиновників) висловили 8,6% опитаних, не довіряють – 85,3% [9].

Ці дані показують проблеми з тим, що не тільки державні органи погано працюють, а й те, що громадськість або не хоче впливати на їх роботу, або не знає механізмів цього впливу. З розвитком ІКТ в застосуванням їх у державній сфері у громадян появився механізм впливу на процес прийняття політичних рішень. Прихильники електронного урядування по всьому світу підтримують думку, що комунікація між громадянином і державою буде ефективною лише за тих умов, коли чиновника з цієї ланки забрати, а залишити комп'ютер. У багатьох країнах,

які є лідерами з розвитку електронного урядування зараз подібна ситуація. Україна йде до того, щоб теж стати країною з якісно новим рівнем надання державних послуг. Створені органи, які відповідають за розвиток електронного урядування і електронної демократії, виділяються кошти з бюджету для реформування систем документообігу, реєстрів, створення онлайн сервісів та додатків. Але щоб процес розвитку електронного урядування був успішним, потрібно, щоб він був прогнозованим і визначався двома факторами: сполученням реальних можливостей з бажаними результатами. Форсайт дозволяє прораховувати і визначити тренди, що формуються за технологіями, подіями та нормативно правовою базою. Загалом, можна дати наступне визначення форсайту – це систематизовані методичні підходи у передбаченні середньо- та довгострокового майбутнього певної предметної сфери, що ставить за мету визначення певних зон зміни параметрів, які у кінцевому результаті дадуть вигоди [20].

За Кравченко Т. А. суть форсайту можна ідентифікувати за наступними його елементами: 1) взаємодія науки, технології та суспільства не лише як мислення, розмірковування про майбутнє, а як дискусія про нього і його творення; 2) здійснення більш ефективного вибору за умови припущення існування різних варіантів майбутнього; 3) конфронтація зроблених висновків щодо розвитку науки й технології з громадською думкою для того, щоб пропоновані наукою можливості впровадження рішень відповідали суспільним потребам [24].

Методи, які використовують у дослідженнях форсайту дозволили не тільки досліджувати проблему, а бачити різні варіанти розвитку подій. Вперше, даний метод використали у 1950-х роках у США для вирішення завдань визначення перспективних військових технологій. Із 1990-х років форсайт дослідження почали широко застосовуватися в державному управлінні на національному та регіональному рівнях [63].

Форсайт використовується в багатьох країнах світу, причому не тільки розвинених, але і в країнах, що розвиваються. Багатий досвід у цій сфері

накопичено в Японії, Великобританії, Німеччини. На регулярній основі проводяться дослідження в Китаї, Кореї, ПАР, країнах Латинської Америки. У Колумбії, наприклад, налічується понад 60 Форсайт-проектів. Число проведених досліджень в світі сьогодні обчислюється тисячами. Європейська програма моніторингу Форсайт-проектів (European Foresight Monitoring Network, EFMN) охоплює більше 2000 різних досліджень, які проводяться на міжнародному рівні, на рівні країн, регіонів, галузей, корпорацій. В умовах існування сучасного світу важливим моментом для ефективного розвитку певної галузі є прогноз, який має визначатися наявними можливостями та бажаними результатами.

Форсайт використовує різні методи: якісні, кількісні, змішані. Найбільш популярними методами є : аналіз літератури, експертні панелі, метод сценаріїв, екстраполяція трендів, семінари, мозковий штурм та метод ДЕЛФІ. Вибір методів для кожного дослідження обирається в залежності від наявних ресурсів [59]:

- Бюджетна політика;
- Наявність кваліфікованих експертів;
- Наявність необхідної інфраструктури;
- Час.

У даному дослідженні буде використовуватись метод побудови сценаріїв. Ціль цього методу – показати можливі картини майбутнього і альтернативні шляхи їх досягнення.

Основні ознаки сценаріїв [59]:

- Присвячені основним подіям та напрямкам розвитку, що є найбільш значущими у певній сфері;
- Ґрунтуються на ключових трендах, вплив яких можна передбачити;
- Акцентують увагу на тих елементах, які є найбільш невизначеними.

Кожний сценарій:

- Дає описову уявлення певної ситуації у майбутньому;

- Кожна ситуація охоплює одну або декілька подій, стан яких обумовлено найбільш валивими факторами.
- Висока ймовірність невизначеності зумовлює існування альтернативних сценаріїв.
- Етапи побудови дослідження:
  - Визначити центральні питання;
  - Виявити основні тренди і фактори впливу, ранжувати їх по важливості і невизначеності;
  - Побудова сценарної матриці, або форсайт карти.
  - Побудова самих сценаріїв;
  - Визначити ключові показники і небезпечні тренди.

3.2. Побудова форсайт-карти трендів розвитку електронного урядування в Україні на основі досвіду Чилі

З огляду на те, що відбулось зміщення фокусу на використанні технологій для формування результатів державного управління, тобто на впровадженні електронного урядування у різні галузі, а не лише для стимулювання ефективності державних процесів, з'явилась необхідність передбачити хоча б приблизні сценарії їх розвитку та впровадження. Головним критерієм зазначеного форсайту була побудова такого плану розвитку електронного урядування України, який забезпечував би досягнення на середньостроковому часовому горизонті його сталості (sustainability), а на довгостроковому — його сталого розвитку (sustainable development).

Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування, відображення трендів на карті часу нерозривно пов'язані з принципами електронного урядування [41]:

1. Прозорість і відкритість.
2. Довіра та безпека.

3. Сумісність за замовчуванням.

Також для побудови форсайт-карти використовується Зелена книга з електронного урядування в Україні де визначено основні базові напрямки досліджень з електронного урядування. Головною особливістю Зеленої книги з електронного урядування є те, що вона передусь розробці конкретних нормативно-правових актів та передбачає попереднє ретельне вивчення та відкрите публічне обговорення ключових проблем в тій чи іншій сфері державної політики, а також способів їх вирішення. За результатами досліджень урядами країн розробляється Біла книга, де обговорюється зміст політики та заходів розвитку у певній галузі на останньому етапі реалізації.

У Зеленій книзі з електронного урядування в Україні визначені наступні базові напрямки досліджень [14]:

- електронна взаємодія органів влади (корелюється з третім принципом розвитку електронного урядування в Україні);
- відкриті дані (корелюється з першим принципом електронного урядування в Україні);

Відповідно до того, що основною метою Концепції розвитку електронного урядування в Україні створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влад та місцевого самоврядування для найбільш системного відображення трендів, за головні тренди в цій роботі взято саме забезпечення функціонування кожного принципу електронного урядування.

В рамках цього дослідження, були поставлені три основні завдання:

1. Виявити та відобразити на карті часу ключові тренди розвитку електронного урядування в Україні.
2. Виявити та відобразити на карті часу ключові події, технології, загрози та нормативні акти, пов'язані з електронним урядуванням.
3. Сформулювати власні сценарії та оцінити ймовірність їх настання, пов'язаного з врахуванням виявлених раніше трендів, загроз, подій, технологій та нормативних актів.

Легенда форсайт-карти:

Події

Технології

Загрози

Нормативні акти

Можливості

Тренди	Короткотерміновий горизонт	Середньостроковий горизонт	Довгостроковий горизонт
Прозорість і відкритість (відкриті дані)	<p>Доповнення оновленого 2017-ого року додатку до Постанови КМУ №835 ширшим переліком даних, а саме додатковими наборами даних про якість води, повітря, власників землі, оприлюднення всіх проектів Законів</p> <p>Приєднання до Хартії відкритих даних міст України</p> <p>Запущення оновленої версії національного порталу даних</p>	<p>Проект змін до Постанови КМУ №835, відповідно до яких сформульовано чіткі уніфіковані вимоги до порядку, форматів та вимог до оприлюднення відкритих даних та механізми адміністративної відповідальності за їх недотримання</p> <p>Затвердження зворотнього зв'язку щодо якості даних на www. data. gov. ua/</p>	<p>Затвердження стандарту відкритих даних в Україні: для ефективнішого використання набори даних повинні публікуватись лише у машиночитаних форматах (csv, json), та у форматах, які зможуть прочитати люди (xlsx)</p> <p>Перехід України від на новий рівень</p>

	<p>Створення електронного реєстру комунальної власності</p> <p>Публікація некоректних наборів відкритих даних, або ж публікація не повного переліку даних, що мають піддаватися оприлюдненню</p> <p>Кількість працівників які використовують і працюють в Україні з відкритими даними дуже мала, що може вилитись у «асиметрію влади»</p>	<p>Запуск Prozorro. Оренда, Відкриття даних які були закриті раніше за допомогою проекту Open Data Challenge.</p> <p>Відсутність невідворотності покарання за порушення порядку, форматів та оприлюднення відкритих даних</p> <p>Ризик втрати приватності та неможливості захисту конфіденційних даних</p>	<p>зрілості відкритих даних з «Послідовники в» на «Країни пришвидшено го розвитку».</p> <p>Запуск міжнародних програм обміну досвіду у створенні нових суспільно-корисних рішень на основі відкритих даних –</p> <p>Показова відкритість</p>
Довіра та безпека	Створена нормативна база використання ЕЦП (Закон № 2155-	Маштабне використання технології Mobile ID	Побудова єдиної інфраструктури електронної

	<p>VIII про електронні довірчі послуги та Закон 2168-VIII про захист персональних даних)</p> <p>Створені Акредитовані центри сертифікації електронних ключів</p> <p>Використання технології електронної автентифікації – BankID</p> <p>Використання та впровадження ID-картки</p> <p>Відсутність єдиного підходу до процедури реєстрації, повноваженнями користувачів та захисту їх ідентичності</p>	<p>Розробка пропозиції щодо законодавчого врегулювання питання застосування, встановлення рівнів довіри та інтеграції альтернативних електронному цифровому підпису схем та засобів електронної ідентифікації до системи електронних послуг і Єдиного порталу згідно із визначеними вимогами до рівнів довіри</p> <p>Незабезпеченість державних інституцій обладнанням для</p>	<p>ідентифікації в Україні</p> <p>Відсутність систематизованого нормативного визначення процесів електронної ідентифікації та автентифікації</p> <p>Використання унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі в якості єдиного ідентифікатора фізичної особи</p>
--	--	--	---

		зчитування інформації з електронних носіїв Відсутність взаємодії між інформаційними системами надання електронних послуг	
Сумісність за замовчуванням (електронна взаємодія органів влади)	<p>Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» (2016)</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів» (з урахуванням змін</p>	<p>Підключення базових державних реєстрів до Trembita</p> <p>Завершення модернізації Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів</p> <p>Запровадження системи ВУЛИК у 400 адміністративних</p>	<p>Функціонування інформаційної системи ВУЛИК з доступом до всіх публічних реєстрів та онлайн-обмін даними через систему Трембіта на національному рівні</p> <p>Долучення до програм ЄС</p>

	<p>2018 р.)</p> <p>Проведення аудиту інформаційних систем органів державної влади</p> <p>Введення в дослідну експлуатацію систему інтероперабельності Trembita</p> <p>Впровадження системи автоматизації процесів ЦНАПів – ВУЛИК</p> <p>Прийняття проекту постанови «Деякі питання цифрового розвитку</p> <p>Відсутність єдиних ідентифікаторів, які пов'язують однотипну інформацію в різних</p>	<p>центрах по всій Україні</p> <p>Ухвалення Верховною Радою Закону України «Про публічні електронні реєстри»</p> <p>Проблема зберігання даних</p>	<p>щодо інтероперабельності</p> <p>Підтримка розробки і розвитку послуг на основі електронної взаємодії</p>
--	--	---	---

	державних інформаційних ресурсах		
	Нестача базових державних електронних реєстрів, таких як демографічний реєстр та реєстр адрес.		

3.3. Побудова сценаріїв розвитку електронного урядування в Україні на основі досвіду Чилі

Прозорість і відкритість

Станом, на квітень 2018 року на Єдиному державному веб- порталі оприлюднено понад 35 тис. наборів даних від більш ніж 2000 установ (Рис.3.1.). Найбільше даних припадає на державу – це близько 30%. 26% з усіх даних доступні для машинного читання [11].

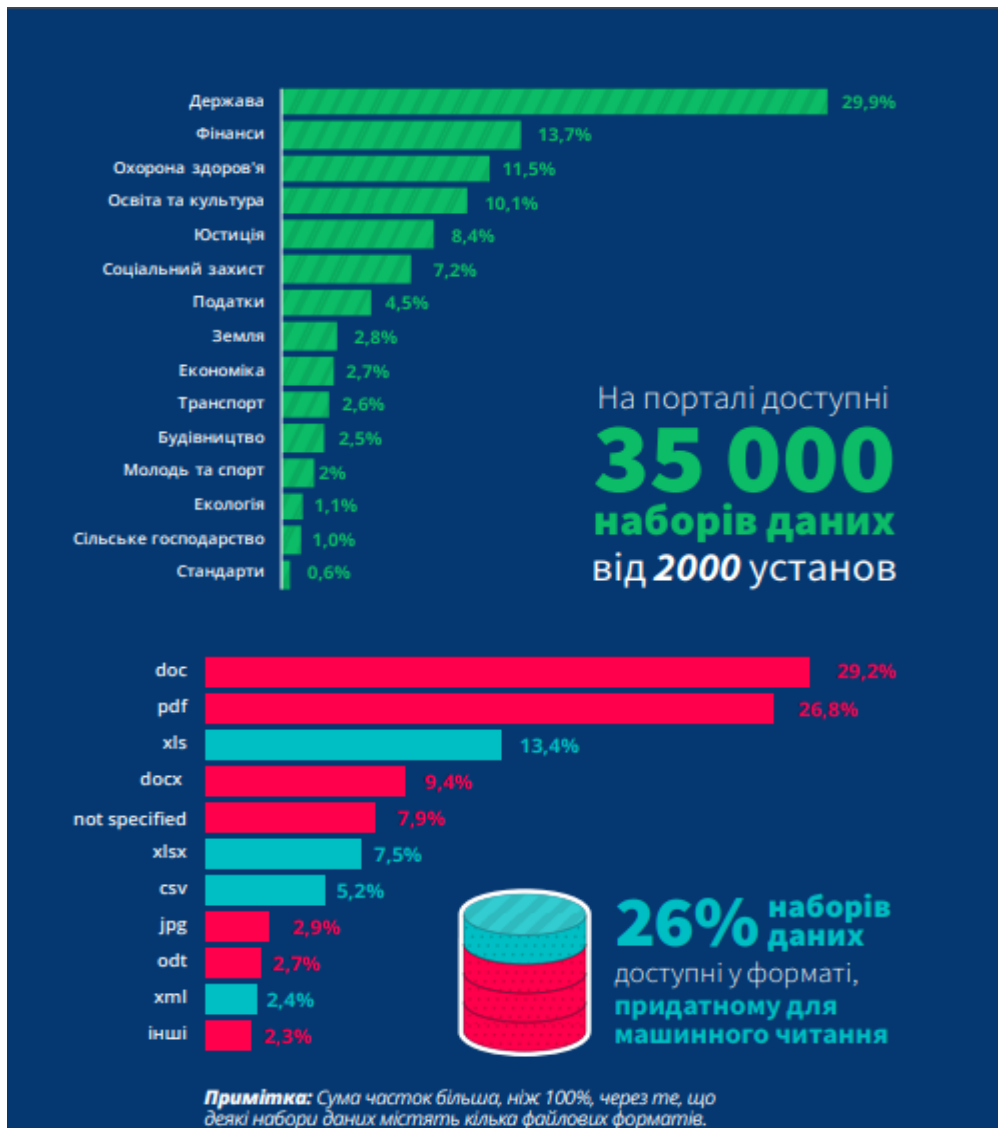

Рис.3.1. Статистика відкритих даних

Ще 37% даних умовно доступні для оброблення. Решта даних у немашиночитаних форматах. Для більшої ефективності використання даних, вони повинні публікуватися у машиночитаних форматах так і у форматах для особистого використання громадян.

У 2017 році в Україні дані про бенефіціарів українських компаній стали відкритими, що є потужним інструментом у протидії корупції. За останній рік в Україні створена рекордна кількість інструментів та аналітики для підтримки ухвалення управлінських рішень. Найцікавіші з них, це інструменти «Зліт дозволено», «Зима близько» та «Жінки та чоловіки в лідерських позиціях».

В оновленому рейтингу Open Data Barometer за 2017 рік Україна посіла 17 місце серед 30 країн та друге місце серед країн, що були найбільш успішні у відкритті даних за останні 4 роки (Рис.3.2.).

Country	Score OUT OF 100	Score Change SINCE FIRST EDITION	Score Trend OVER PAST EDITIONS	Readiness OUT OF 100	Implementation OUT OF 100	Emerging Impact OUT OF 100
 Colombia See details	52	25 ▲		69	60	28
 Russia See details	51	10 ▲		62	59	32
 Brazil See details	50	15 ▲		63	56	30
 Italy See details	50	8 ▲		61	61	27
 India See details	48	16 ▲		64	49	32
 Argentina See details	47	14 ▲		66	56	20
 Ukraine See details	47	25 ▲		60	52	28
 Philippines See details	42	19 ▲		54	42	30
 Chile See details	40	2 ▲		54	55	12
 Indonesia See details	37	17 ▲		49	45	17

Рис.3.2. Рейтинг Open Data Barometer за 2017

Але за оцінкою впливу відкритих даних на життя в країні розташована низько (28 балів зі 100). Це говорить про те, що використання цих даних і якісна їх обробка на низькому рівні [79].

Короткотерміновий горизонт

Доповнення оновленого 2017-ого року додатку до Постанови КМУ №835 ширшим переліком даних, а саме додатковими наборами даних про якість води, повітря, власників землі, оприлюднення всіх проектів Законів – попри наявні зрушення і оновлення переліку наборів даних, що підлягають оприлюдненню майже в два рази, низка даних, що мали б бути відкритими і досі не публікуються. Зокрема, мова йде про набори даних про екологічний стан, власників землі та оприлюднення всіх проектів Законів на урядових порталах.

Приєднання до Хартії відкритих даних міст України – це збільшить прозорість у містах завдяки локальному порталу відкритих даних.

Очікується, що в майбутньому ІТ-центр відповідатиме за контроль якості даних, водночас державні установи самі нести будуть повну відповідальність за збір та очищення даних [28].

Запущення оновленої версії національного portalу даних – портал повинен стати єдиною платформою для всіх наборів відкритих даних України. Нова версія portalу працює на платформі SKAN. Портал автоматично збирає відкриті дані з технічно сумісних portalів міст і регіонів, тобто є централізованою системою. Перевагою portalу є те, що користувач може ознайомитися з набором даних безпосередньо на сайті без завантаження файлів на свій комп'ютер.

Створення електронного реєстру комунальної власності – інформація про об'єкти комунальної власності де-юре є відкритою. Проте, отримати цю інформацію від розпорядників інформації вкрай важко. Відкритий реєстр комунальної власності здатен систематизувати в єдиному місці всю інформацію про наявні підприємства на балансі держави, їх стан та використання, адже нині відомі приклади передання об'єктів комунальної власності у приватні приближені руки, передачу їх у оренду за вартість, що в рази нижча за ринкову вартість оренди. Створення е-реєстру надасть можливість привести в порядок всю інформацію про КП, аналізувати її та використовувати об'єкти КВ більш вигідно.

Публікація некоректних наборів відкритих даних, або ж публікація не повного переліку даних, що мають піддаватися оприлюдненню – через відсутність реального контролю за публікаціями даних й їх якості з боку держави, найближчим часом розпорядники інформації будуть продовжувати саботувати зрушення як свідомо, так і від недостатнього рівня компетенцій для виконання цих завдань.

Кількість працівників які використовують і працюють в Україні з відкритими даними дуже мала, що може вилитись у «асиметрію влади» – небезпека в тому, що обмежена кількість людей зможе використовувати ефективно

відкриті дані, бо для цього потрібно як навички так і технології. На сьогоднішній день з відкритими даними працюють близько 4 тис. людей. Для покращення ситуації потрібно забезпечити доступ до даних у всіх можливих форматах та проводити інформаційні кампанії для покращення навичок і обізнаності громадян.

Середньостроковий горизонт

Проект змін до Постанови КМУ №835, відповідно до яких сформульовано чіткі уніфіковані вимоги до порядку, форматів та вимог до оприлюднення відкритих даних та механізми адміністративної відповідальності за їх недотримання – оновлення Постанови до більш чіткого вигляду, з прописаними механізмами притягнення до відповідальності порушників за недотримання вимог до оприлюднення відкритих даних.

Затвердження зворотнього зв'язку щодо якості даних на [www. data. gov. ua/](http://www.data.gov.ua/) – впровадження інструментів зворотнього зв'язку сприятиме публікації більш «чистих» даних, згенерує статистику по проблемним розпорядникам, виступатиме превентивною системою порушень для розпорядників, які побоюватимуться зайвої уваги до себе.

Запуск Prozorro. Оренда – після створення реєстру комунальної власності не релевантні, збиткові, пусті об'єкти можна буде легально надавати в оренду через платформу Прозорро, що виведе ці процеси з тіні.

Відкриття даних які були закриті раніше за допомогою проекту Open Data Challenge. Регуляторна мапа України – сервіс, що обробляє та візуалізує інформацію про регуляторну діяльність ОМС. Monitor. Estate – сервіс, що шукає та аналізує юридичні ризики при купівлі та оренді нерухомого майна. Публічний портал «Прозора інфраструктура» – платформа відкритих даних про інфраструктуру, де всі дані проекту, виграного на ProZorro, становлять єдиний набір, який показує повну картину впровадження інфраструктурного проекту – починаючи з планування і закінчуючи введенням в експлуатацію.

Grinval від Grow in Value – сервіс із пошуку безпечних агропрепаратів, який надає можливість безпечно обирати сертифікований та дружній до навколишнього середовища агропрепарат – зокрема, і такий, що максимально відповідає потребам господарства. LvivCityHelper – чат-бот, до якого можна звернутися та дістати відповіді, не телефонуючи на гарячу лінію міста. NORA – сервіс, що виявляє неочевидні взаємозв'язки учасників будівельного ринку та за допомогою їх аналізу визначає, чи буде добудованим об'єкт, і якщо так – то з яким відставанням. А також створює потенційну лідогенерацію постачальникам якісних будівельних матеріалів та послуг, що дозволить оптимізувати маркетинговий бюджет [54].

Відсутність невідворотності покарання за порушення порядку, форматів та оприлюднення відкритих даних – у випадку, якщо до того часу українській владі так і не вдасться запустити дієву судову систему, будь-які порушення у публікаціях наборів даних, їх не повна публікація, або не достовірна інформація в них не буде мати жодних персональних санкцій для порушників, що нівелюватиме всі спроби розвитку цієї сфери.

Ризик втрати приватності та неможливості захисту конфіденційних даних – вдосконалення механізмів захисту даних та розробка заходів, щоб допомогти людям визначитись з даними, які варто залишити закритими.

Довгостроковий горизонт

Затвердження стандарту відкритих даних в Україні: для ефективнішого використання набори даних повинні публікуватись лише у машиночитаних форматах (csv, json), та у форматах, які зможуть прочитати люди (xlsx) – враховуючи те, що дані в Україні публікуються не повсюдно, не в повному обсязі, і публікуються переважно не в машиночитанному форматі, аби їх не могли повторно обробити, Україна ще довго буде йти до затвердження єдиного стандарту відкритих даних, відповідно до якого всі дані публікуватимуться лише у форматах csv та json.

Перехід України від на новий рівень зрілості відкритих даних з «Послідовників» на «Країн пришвидшеного розвитку». «Послідовники» – це група країн, які «успішно розробили базову політику відкритих даних», але досі мають обмеження в доступності й використанні відкритих даних. З готовою політикою відкритих даних, Україна має всі шанси перейти на новий рівень у даній класифікації.

Запуск міжнародних програм обміну досвіду у створенні нових суспільно-корисних рішень на основі відкритих даних – обмін напрацюваннями, продаж своїх програмних рішень, залучення нових партнерів.

Показова відкритість – відкриті дані можуть бути заміною інших необхідних реформ у країні. З метою зменшення цього ризику громадські організації мають моніторити та аналізувати діяльність органів державної влади.

Довіра та безпека

Україна займає 24 місце у Національному індексі національної безпеки з 122 країн. Даний індекс – це розробка всеосяжного інструменту вимірювання кібербезпеки, який дозволяє інформувати громадськість про національну кібербезпеку країни. У методології індексу були визначені наступні фундаментальні кібер-загрози [78]:

- Відмова від надання електронних послуг - послуги недоступні;
- Порушення цілісності даних - несанкціонована модифікація;
- Порушення конфіденційності даних - викрито таємність.

Ці загрози безпосередньо впливають на нормальне функціонування національних інформаційно-комунікаційних систем, а також через системи ІКТ – на електронні послуги.

Дані індексу формуються на основі вимірюваних аспектах кібербезпеки імплементованими на загальнодержавному рівні [78]:

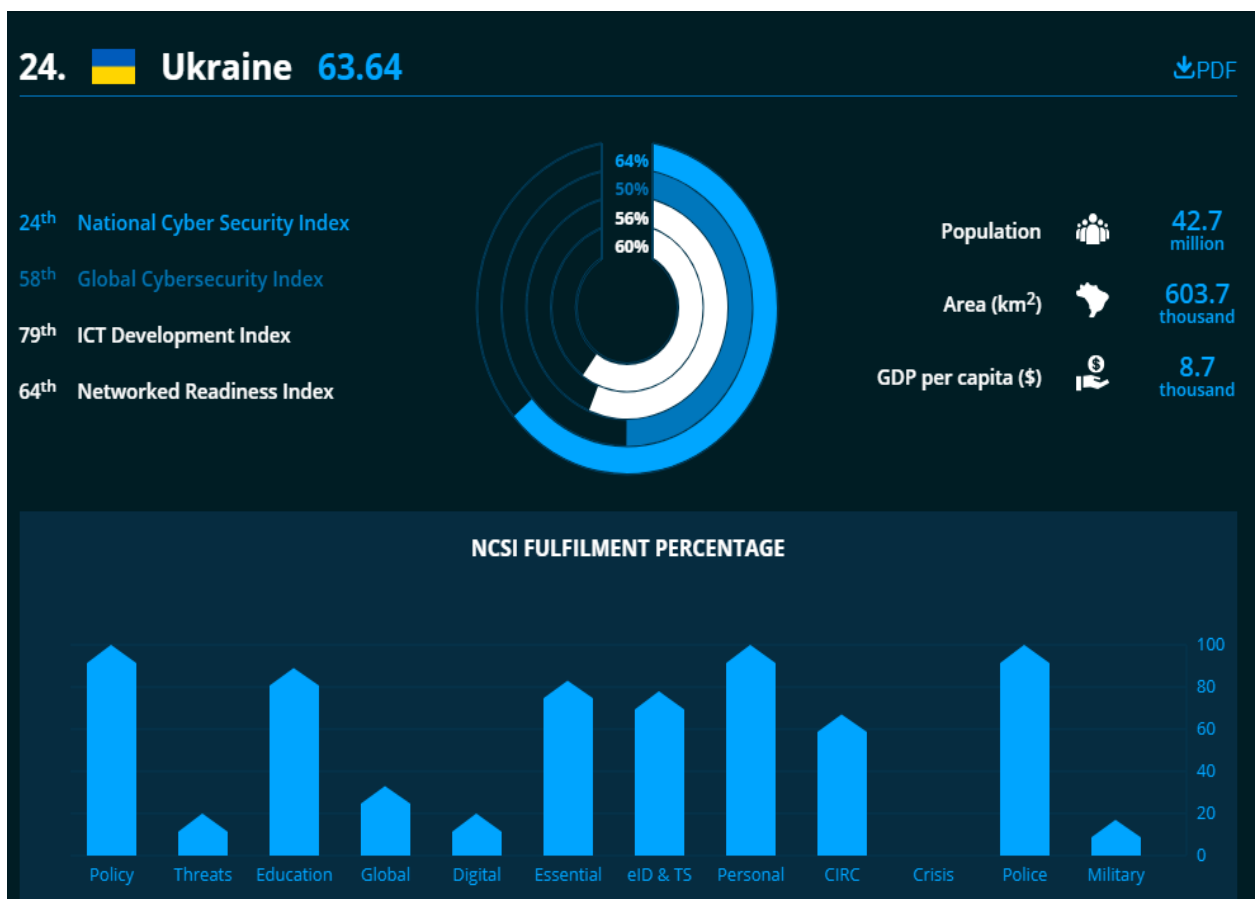
- Чинні законодавчі акти - нормативно-правові акти, постанови, накази тощо.

- Створені підрозділи - існуючі організації, відділи тощо.
- Форми співробітництва - комітети, робочі групи тощо.
- Результати - політика, вправи, технології, веб-сайти, програми тощо.
- Оцінка індексу показує відсоток, отриманий країною від максимального значення показників. Максимальний показник становить 100 (100%) незалежно від того, додаються чи видаляються показники.

Крім Національного індексу кібербезпеки (NCSI), індексна таблиця показує рівень цифрового розвитку (DDL). DDL розраховується відповідно до індексу розвитку ІКТ (IDI) та індексу готовності мереж (NRI). DDL - це середній відсоток, отриманий країною від максимального значення обох показників. Різниця показує зв'язок між оцінкою NCSI та DDL. Позитивний результат показує, що розвиток кібербезпеки в країні відповідає або попереду його цифрового розвитку. Негативний результат показує, що цифрове суспільство країни є більш просунутим, ніж національна зона кібербезпеки.

В Україні цей показник дорівнює +5,54, що вказує на кращі результати у розвитку кібербезпеки порівняно з цифровим розвитком (Рис. 3.3.)[78].

Рис.3.3. Позиція України у рейтингу кібербезпеки

Щодо електронної ідентифікації, то в Україні використовується чотири інструмента – електронний підпис, MobileID, BankID та ID-карта [27].

Це здійснюється для того, щоб уможливити надання електронних послуг усіма можливими способами. Найбільш поширеним варіантом автентифікації є використання паролів, але це не дуже безпечний спосіб, що має низьку захищеність.

На основі Закону «Про електронні довірчі послуги» Державне агентство з питань електронного урядування України створює інтегровану систему електронної ідентифікації, яка об'єднає всіх надавачів послуг електронної ідентифікації. Від 1 січня наступного року розпочнеться дослідна експлуатація цієї системи, вона працюватиме в тестовому режимі. Також Агентство вже розробило вимоги до засобів електронної ідентифікації та рівнів довіри до засобів електронної ідентифікації. Зараз цей документ перебуває на погодженні в Держспецзв'язку. Розробляється ще низка нормативних документів [6].

Короткостроковий горизонт

Створена нормативна база використання ЕЦП (Закон № 2155-VIII про електронні довірчі послуги та Закон 2168-VIII про захист персональних даних) – це перші кроки щодо нормативно-правового забезпечення конфіденційності даних в електронному вигляді.

Створені Акредитовані центри сертифікації електронних ключів – надають послуги з наданням ЕЦП з одночасним постачанням захищених носіїв ключової інформації. Перевагами використання ЕЦП є те, що він заснований на алгоритмах криптографії і має нормативно закріплені процедури встановлення особи користувача.

Використання технології електронної автентифікації BankID – це спосіб електронної автентифікації громадян через їхні дані в банку, де вони

обслуговуються. Але рівень довіри до даної процедури менший ніж до ЕЦП, тому може застосовуватись не до всіх електронних послуг, а тільки до найменш ризикованих [3].

Використання та впровадження ID-картки – це паспорт громадянина України, що містить інформацію яку можна прочитати на електронному носії. З кожним роком збільшується кількість людей, які мають даний документ. Планується, що за декілька років Україна перейде майже повністю на даний вид документа за допомогою якого можна отримуват електронні послуги дистанційно [56].

Відсутність єдиного підходу до процедури реєстрації, повноваженнями користувачів та захисту їх ідентичності – це зменшує довіру громадян до електронних послуг. У системах не пов'язаних між собою процедура входу може бути різною, так само як і захист який надає система, а користувачам доводиться проходити процедури отримання прав доступу до інформації у відповідності до різних політик.

Середньостроковий горизонт

Масштабне використання технології Mobile ID – запуск даного сервісу відбувся у 2018 році, дані SIM- карти отримала обмежена група абонентів. Ця технологія полягає в тому, що ЕЦП громадянина записується на SIM- карту, що уможливорює електронну ідентифікацію особи. Дану технологію поки будуть впроваджувати тільки три мобільних оператора. Але у зв'язку з тим, що телефон зараз невід'ємна частина життя громадян планується масштабне використання даної технології.

Розробка пропозиції щодо законодавчого врегулювання питання застосування, встановлення рівнів довіри та інтеграції альтернативних електронному цифровому підпису схем та засобів електронної ідентифікації до системи електронних послуг і Єдиного порталу згідно із визначеними вимогами до рівнів довіри – це робиться для того, щоб урізноманітнити

способи електронної ідентифікації, щоб залучити максимальну кількість людей до використання електронних послуг. Важливо, щоб альтернативні способи і засоби електронної ідентифікації мали такий же рівень захищеності як і ЕЦП [35].

Незабезпеченість державних інституцій обладнанням для зчитування інформації з електронних носіїв – дана проблема полягає в тому, що технічне забезпечення може поставити під питання ефективність використання ID-карток через неможливість їх зчитування.

Відсутність взаємодії між інформаційними системами надання електронних послуг – в інформаційних системах різного призначення та масштабу використовуються засоби та механізми електронної ідентифікації користувачів без урахування таких основних принципів, як безпека, захист персональних даних та комфортність використання [43].

Довготерміновий горизонт

Побудова єдиної інфраструктури електронної ідентифікації в Україні – це дозволить громадянам безперешкодно отримувати доступ до інформації та он-лайн послуг з різних джерел із зниженим ризиком розкрадання персональних даних або шахрайства, з низькою ймовірністю втрати доступу до критично важливих послуг та даних, без необхідності управляти декількома обліковими записами, використовувати різні способи входу [53].

Відсутність систематизованого нормативного визначення процесів електронної ідентифікації та автентифікації – призводить до того, що відсутні підходи до вибору та забезпечення конкретного рівня гарантій електронної ідентифікації користувачів інформаційних систем, що унеможлиблює впровадження засобів та систем, належним чином адаптованих до загроз безпеці інформації. Нормативно-законодавче забезпечення є дуже важливим для якісного нового функціонування, існування та захисту існуючої системи. З розвитком ІКТ, поширена тенденція

закріплення на законодавчому рівні певних існуючих речей як постфактум [48].

Використання унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі в якості єдиного ідентифікатора фізичної особи – даний спосіб вважається перспективним при умові визначення єдиних умов обміну даними між різноманітними реєстрами.

Сумісність за замовчуванням (електронна взаємодія органів влади)

Цьогоріч на Tallinn e-Governance Conference 2018, яка є найбільшим заходом у сфері е-урядування в світі, Національне агентство України з питань електронного урядування отримало нагороду "Партнер року 2017". Цією нагородою було відзначено оновлення законодавства України для сприяння розвитку електронного урядування та запуск Трембіти – системи електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів. На сьогодні, розгорнуто три середовища системи (промислове, тестове та навчальне), розроблено документацію на систему в цілому за ГОСТ34 та проведено її тестування [44; 74].

Короткотерміновий горизонт

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» (2016) – дана Постанова визначає загальні засади здійснення обміну електронними даними між суб'єктами владних повноважень з державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань. Також дається визначення Системі електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, перелік її функцій, принципів та визначаються завдання для Держателя системи. У додатку до постанови є перелік пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів для запровадження електронної взаємодії. (Див. ДОДАТОК Б) [7].

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів» (з урахуванням змін 2018 р.) – дана Постанова визначає механізм організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. У додатку до постанови є графік реєстрації пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів (Див. ДОДАТОК А) [7].

Проведення аудиту інформаційних систем органів державної влади – дозволить здійснювати моніторинг стану захищеності інформаційних ресурсів, що дасть можливість отримати відомості про реальний стан інформаційної безпеки як в окремих установах, регіонах так і в державі в цілому в реальному часі. У Концепції впровадження системи аудиту інформаційної безпеки (ІБ) виділяють наступні етапи її реалізації [21]:

- Етап формування правової основи створення системи аудиту ІБ;
- Етап створення інформаційно-аналітичної системи формування національних індикаторів ІБ;
- Етап створення Органу сертифікації системи управління ІБ;
- Етап створення Центру з сертифікації аудиторів ІБ;
- Етап впровадження порядку ведення Реєстру аудиторів ІБ.

Введення в дослідну експлуатацію систему інтероперабельності Trembita – підготовлено понад 60 фахівців для розробка та впровадження рішень для обміну даними на основі системи інтероперабельності Trembita що дозволить надавати електронні послуги на якісно новому рівні [77].

Впровадження системи автоматизації процесів ЦНАПів ВУЛИК – розвиток цієї системи розпочався у березні 2018 року. Дана система буде мати доступ до публічних реєстрів та зможе здійснювати онлайн-обмін даних через систему "Трембіта". Це дозволить прискорити надання адміністративних послуг громадянам та юридичним особам у десять разів. Для пілотного впровадження цієї системи відібрано 10 ЦПАПів.

Ядро системи складається з наступних модулів [44]:

- Модуль роботи з заявами;
- Модуль веб-сайту ЦНАП;
- Модуль звітності/статистики;
- Модуль Конструктор адміністративних послуг;
- Модулі роботи з реєстрами через Трембіту;
- Компонент роботи офлайн.

Прийняття проекту постанови «Деякі питання цифрового розвитку» – декларує принцип цифровий за замовчуванням, що передбачає електронну форму реалізації будь-якої діяльності органів влади.

Відсутність єдиних ідентифікаторів, які пов’язують однотипну інформацію в різних державних інформаційних ресурсах – уповільнить та ускладнить процес електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів.

Нестача базових державних електронних реєстрів, таких як демографічний реєстр та реєстр адрес – які могли б стати “способом” електронної ідентифікації [12].

Середньостроковий горизонт

Підключення базових державних реєстрів до Trembita – створення системи електронної взаємодії та практична реалізації принципу «одного разу». Завдяки Трембіті кожен державний орган може, відповідно до своєї компетенції, підключитися до необхідного інформаційного ресурсу та отримати встановлений набір даних як у автоматичному, так і в ручному режимі.

Завершення модернізації Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів – Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів – це інформаційнотелекомунікаційна система, призначена для реєстрації, обліку, накопичення, оброблення і зберігання відомостей про склад, зміст, розміщення, умови доступу до електронних інформаційних ресурсів (далі –

е-ресурсів) та задоволення потреб юридичних і фізичних осіб в інформаційних послугах. НРЕІР ведеться з метою запровадження єдиної системи обліку е-ресурсів та спрощення процесів отримання доступу до даних, що зберігаються е-ресурсами [26].

Запровадження системи ВУЛИК у 400 адміністративних центрах по всій Україні – дозволить говорити про національний рівень надання електронних послуг і взаємодію ЦНАПів.

Ухвалення Верховною Радою Закону України «Про публічні електронні реєстри» – у випадку прийняття цього Закону, він має набрати чинність з 01 січня 2021 року; при цьому процедура об'єднання реєстрів складатиметься з двох етапів: до 01 липня 2019 року та до 01 січня 2020 року.

Згідно законопроекту систему публічних електронних реєстрів складатимуть [49]:

- базові державні реєстри (Єдиний державний демографічний реєстр, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань, Державний земельний кадастр);
- інші державні реєстри;
- комунальні реєстри;
- визначені законом реєстри саморегулювних організацій;
- Реєстр реєстрів.

Проблема зберігання і архівування даних – важливо правильно розподілити функції адміністрування реєстру та можливості вносити та корегувати дані в ньому.

Довгостроковий горизонт

Функціонування інформаційної системи ВУЛИК з доступом до всіх публічних реєстрів та онлайн-обмін даними через систему Трембіта на національному рівні – можливість для громадян використовувати систему, яка зараз впроваджується. Повна електронна взаємодія ЦНАПів і реєстрів [75].

Долучення до програм ЄС щодо інтероперабельності – є європейські проекти з обміну даними між ІС виключно в електронному вигляді, зокрема між Естонією і Фінляндією. Виконання рекомендацій Євросоюзу European Interoperability Framework дозволить і Україні комунікувати відповідних способом.

СЦЕНАРІЇ

Під сценарієм розуміємо гіпотетичну послідовність взаємопов'язаних подій, яка показує, як за відомих початкових умов, імовірної дії сукупності різноманітних факторів у майбутньому може послідовно змінюватися стан досліджуваного об'єкта [85].

СЦЕНАРІЙ СТАГНАЦІЇ

Відсутність комплексного підходу до впровадження електронного урядування в Україні може призвести до профанації всіх зрушень у цій сфері. Оскільки більшість процесів забезпечуються в Україні за рахунок міжнародних партнерів та проектів, у такому випадку фінансове забезпечення знижуватиметься через відсутність ефективних зрушень. Інтерес громадськості так і не розвиватиметься, бо довіра до електронних послуг і захисту персональних даних буде малою, а влада робитиме вигляд, що розвиток ІКТ та їх нормативно-правова база достатньо розвинені.

Чилі досягла успіху в електронному урядуванні завдяки трьом основним факторам: безперервній довгостроковій стратегії, ефективному виробленню політики та високим соціально-економічним показникам. Проблемою Чилі навіть при наявності ефективної системи електронного урядування є середня замученість громадян та нижчі показники індексу щодо розвитку електронної демократії.

СЦЕНАРІЙ ПОМІРНОГО ПРОГРЕСУ

Все розвиватиметься помірно, більшість наборів даних з обов'язкового переліку будуть оприлюднені, їхня якість та суспільний запит помірно зростатиме. Будуть розроблятися пропозиції щодо законодавчого врегулювання питання застосування, встановлення рівнів довіри та інтеграції альтернативних електронному цифровому підпису схем та засобів електронної ідентифікації до системи електронних послуг і Єдиного порталу згідно із визначеними вимогами до рівнів довіри та пропозиції щодо функціонування публічних електронних реєстрів. Запрацює система електронної взаємодії. Прогрес буде відбуватися не через плановий сталий розвиток, а через виклики часу на які треба реагувати. Місце країни у рейтингу електронного урядування буде погіршуватись, через повільні зрушення.

Розвиток електронного урядування в Чилі – це плановий процес. Розроблена програма щодо розвитку електронного урядування складалась з переліку 34 стратегічних ініціатив, згрупованих у шість пріоритетних сферах, які б сприяли розвитку інформаційних та комунікаційних технологій. Кожного разу робиться аудит, щоб оцінити інші загрози і небезпеки.

СЦЕНАРІЙ ЗНАЧНОГО ПРОГРЕСУ

Повне запровадження системи електронної взаємодії. Всі дані з постанови та її оновлень публікуватимуться, якість даних буде покращена й вимоги до них будуть оформлені у типових наборів, всі тенденції та технології з карти впроваджуватимуться. Буде побудована єдина інфраструктури електронної ідентифікації в Україні. Наступний напрям – переведення реєстрів на блокчейн. Ця технологія зробить неможливими зміни заднім числом. Крім того, якщо дані внесено з помилкою, буде чітко видно, хто заніс, коли, і заднім числом він це не виправить. Збільшення кількості електронних послуг до 300.

Чилі вже пройшла етап побудови технічної та правової основи для нормального функціонування електронного урядування. Наступним етапом є побудова якісно нової цифрової держави. Цілями є [60]:

- Забезпечення основних прав в цифровому середовищі;
- Модернізація цифрового зв'язку та підвищення міжнародного потенціалу;
- Підтримка уряду з використанням цифрових технологій;
- Перехід до цифрової економіки;
- Збільшення використання технології для полегшення освіти.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами форсайту електронного урядування України можна зробити висновки про більшу вірогідність помірному та оптимістичного розвитку електронного урядування, оскільки потенційних можливостей, технологій та подій в рази більше за потенційні загрози. А те, що електронне урядування є частиною «цифровізації» України, то подальший розвиток сфери є невідворотнім процесом. Використання технології форсайту обумовлено тим, що за її допомогою можна виділити декілька сценаріїв розвитку і ті події, які можуть призвести до будь-якого із них. Це дозволяє ефективніше керувати процесом розвитку даної сфери.

ВИСНОВКИ

Наразі в Україні відбувається багато реформ. Одна з них стосується державної сфери, яка має реформуватися відносно викликів сьогодення. Ці перетворення спричинені розвитком інформаційного суспільства. У ході дослідження було визначено, що електронне урядування – це світова тенденція, нова концепція за якою державні установи на якісно новому рівні надають послуги через використання інформаційно-комунікативних технологій. Потреба держави в електронному уряді обумовлена своєю відкритістю, електронною участю та насамперед зручністю.

У ході дослідження досвіду Чилі для удосконалення розвитку електронного урядування в Україні, в роботі були виконані всі визначені завдання:

- Електронне урядування в державній сфері можна розглядати з кількох позицій: як нову модель державного управління, як сучасну управлінську техніку та ідеологію та як концепцію розвитку публічного управління. Як нова модель державного управління, електронне урядування здатне налагодити взаємодію між бізнесом, державою і громадянами. Як сучасна управлінська техніка та ідеологія через те, що взаємодія, доступ до інформації і надання державних послуг здійснюється за допомогою ІКТ. Концепція електронного урядування стосується реформування публічного демократичного управління

- Були вивчені п'ять етапів розвитку електронного урядування та особливості їх протікання в Україні. Вони мають послідовний характер та висувають ряд вимог до країн які їх проходять. На сьогоднішній день, в Україні електронне урядування набирає все більшої залученості з боку громадян та держави, а відтак робляться певні кроки до встановлення системи, де присутня двостороння електронна комунікація та інноваційні технології.

- Розглянуто наступні нормативно-законодавчі та програмні документи по розвитку електронного урядування: Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах (1994), Про Національну програму інформатизації (1998), Про електронні документи та електронний документообіг (2003), Про захист персональних даних (2010), Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки (2007), Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015). У 2017 році була розроблена Концепція розвитку електронного урядування та Концепція розвитку електронної демократії в Україні (2017). У 2018 році було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 рр. – документ, в якому зазначаються шляхи розвитку подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни. Також, у листопаді 2018 року набув чинності закон про електронні довірчі послуги. Закон передбачає: якщо відповідно до законодавства на паперовому документі не потрібен власноручний підпис сторін, при електронному документообігу можна використовувати електронні дані або ж ні - за домовленістю сторін. Виявлено, що вище перелічених нормативно-законодавчих актів та програмних документі недостатньо для правового забезпечення розвитку електронного урядування в Україні, через те, що є питання, які ними не регулюються.

- Проаналізовано сучасний стан електронного урядування в Україні. Навіть попри негативні тенденції, що відображаються у погіршенні місця країни у Звіті ООН, зараз відбувається формування якісно нової та масштабної інфраструктури та технічного забезпечення для налагодження електронної взаємодії реєстрі та державних органів. Це дозволить Україні перейти на четвертий етап розвитку електронного урядування.

- Досвід Чилі відображає всю складність процесів у впровадженні електронного урядування як державної системи управління. Наразі Чилі являється країною, яка згідно звіту ООН, займає одну із лідерських позицій у

рейтингу в своєму регіоні по електронному урядуванню та електронної участі. Країна досягла успіху в електронному урядуванні завдяки трьом основним факторам: безперервній довгостроковій стратегії, ефективному виробленню політики та високим соціально-економічним показникам. Доступ до державних служб в Інтернеті в Чилі більший, ніж практично у будь-якій іншій країні у Західній півкулі. У 2014 році Чилі з Уругваєм мали найкращі показники розвитку е-урядування у всій Латинській Америці. На відміну від інших країн регіону, Чилі почала розробляти свої довгострокові плани політики електронного урядування до початку 2000-х років. Соціально-економічні чинники, такі як швидке і безперервне економічне зростання країни та порівняно невелике населення, також допомогли забезпечити лідерство у сфері електронного урядування та електронної участі.

- Визначено, що особливостями застосування форсайт досліджень є те, що він є своєрідною комбінацією прогнозу чи сценарію та «процесу» через який встановлюються зв'язки між усіма зацікавленими сторонами, що сприяє дослідженню майбутнього. Він дозволяє визначити довгострокові тренди і скоординувати на їх основі прийняття рішень. Здійснюється більш ефективний вибір розвитку подій за умови припущення існування декількох варіантів майбутнього та при дослідженні потенційних можливостей та загроз, які до них приводять.

- Був здійснений форсайт-аналіз електронного урядування в Україні та визначені його основні тренди. Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування, відображення трендів на карті часу нерозривно пов'язані з принципами електронного урядування:

- Прозорість і відкритість.
- Довіра та безпека.
- Сумісність за замовчуванням.

За результатами форсайту електронного урядування України можна зробити висновки про більшу вірогідність помірному та оптимістичного

розвитку електронного урядування, оскільки потенційних можливостей, технологій та подій в рази більше за потенційні загрози. А те, що електронне урядування є частиною «цифровізації» України, то подальший розвиток сфери є невідворотнім процесом.

- Надано рекомендації щодо подальшого розвитку електронного урядування в Україні. Зокрема, щодо необхідності удосконалення правового забезпечення досліджуваної сфери, насамперед у напрямі систематизації, конкретизації та деталізації, а також її розширення шляхом прийняття Закону України "Про електронне урядування". На законодавчому рівні необхідно запровадити єдині загальнодержавні стандарти функціонування систем електронного документообігу органів державної влади, прийняти закон "Про публічні електронні реєстри" задля утворення єдиної інтероперабельної системи публічних електронних реєстрів та визначення уніфікованих вимог до їх створення, ведення, взаємодії, адміністрування, модернізації, реорганізації та ліквідації, а також до створення реєстрової інформації та її використання у інших інформаційних системах. Існує потреба у розробці стратегії запровадження надання адміністративних послуг в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Також є необхідним створення єдиної інфраструктури електронної ідентифікації в Україні та зробити можливим ідентифікацію для всіх послуг різними способами. Для органів, які відповідальні за впровадження електронного урядування є потрібним проводити консультації із представниками міжнародних донорських організацій для залучення додаткових ресурсів для фінансування впровадження в Україні електронних адміністративних послуг та інших інновацій. Вирішити питання підвищенням кваліфікації співробітників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань електронного урядування, а саме – впровадити заходи з інформування населення щодо можливостей та переваг отримання адміністративних послуг в електронній формі з метою

стимулювання попиту на користування електронними сервісами. З метою забезпечення надання громадянам електронних адміністративних послуг належної якості варто запровадити регулярний моніторинг якості надання адміністративних послуг в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування та здійснювати їх регулярний аудит.

- На прикладі технології сповіщення, розробленої в Чилі для раннього попередження цунамі, пропонується розробити технологію сповіщення громадян на окупованих територіях та екологічно небезпечних зонах через мережу мобільних телефонів в Україні.

При постійному розвитку інформаційно-комунікативних технологій система державного управління повинна бути достатньо гнучкою щоб дозволити впроваджувати необхідні пристосування на законодавчому та технічному рівні, ідучи в ногу з технічним прогресом. Це стане запорукою позитивної динаміки розвитку електронного урядування в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архіпова Є. О. Електронне урядування як форма організації державного управління [Електронний ресурс] / Є. О. Архіпова // Державне управління: удосконалення та розвиток № 5. – 2015. URL: <http://www.dynauka.com.ua/?op=1&z=85> (дата звернення 18.12.2018).
2. Бабаєв В. М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8. 03060101 „Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання) / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 127 с.
3. Безпека Інтернет банкінгу: практичні аспекти [Електронний ресурс]. URL: http://www.bankchart.com.ua/e_banking/statti/bezpeka_internet_bankingu_praktichni_aspekti. (дата звернення 18.12.2018).
4. В Україні набув чинності закон про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс]. URL: <https://ua.112.ua/golovni-novyni/v-ukraini-nabuv-chynnosti-zakon-pro-elektronni-dovirchi-posluhy-468832.html> (дата звернення 18.12.2018).
5. Гройсман: Фонд підтримки стартапів буде створено у 2018 році. – [Електронний ресурс]. URL: <https://ua.sensor.net.ua/n453663> (дата звернення 18.12.2018).
6. Державне агентство з питань електронного урядування України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/> (дата звернення 18.12.2018).
7. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-elektronnoyi-vzayemodiyi-derzhavnih-elektronnih-informacijnih-resursiv> (дата звернення 18.12.2018).

8. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2018-%D0%BF> (дата звернення 18.12.2018).
9. Довіра громадян України до суспільних інститутів [Електронний ресурс]. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf (дата звернення 18.12.2018).
10. Дрожжинов В. И. Электронные правительства и повышение конкурентоспособности стран – членов ЕС / В. И. Дрожжинов, А. А. Штрик // Технологии информационного общества. Интернет и современное общество : труды VIII Всеросс. объединен. конф. (Санкт-Петербург, 8 – 11 ноября 2005 г.). – СПб. , 2005. – С. 143
11. Економічний потенціал відкритих даних для України [Електронний ресурс]. URL: <http://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/1524641131.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
12. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – К. , 2017. Частина 14: Електронна взаємодія органів публічної влади / [С. П. Кандзюба, О. М. Хошаба, Ю. Б. Пігарєв]. – К. : ФОП Москаленко О. М. , 2017. – 60 с.
13. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С. В. , Жиляєв І. Б. , Полумієнко С. К. , Рубан І. А. , Семенченко А. І. За ред. А. І. Семенченка. – Київ, 2012.
14. Зелена книга з електронного урядування в [Електронний ресурс]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1111.html (дата звернення 18.12.2018).
15. Индексы развития государств мира [Текст]: справочник / О. Т. Гаспарян, Р. У. Камалова, Е. А. Кочешкова и др. ; под ред. Ю. А. Нисневича ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. — 247, [1] с. — 600 экз. — ISBN 978-5-7598-1061-2 (в обл.)

16. Інтернет для народу. Коли в українських селах з'явиться нормальний доступ до мережі [Електронний ресурс]. URL: <https://techno.nv.ua/ukr/it-industry/internet-dlja-narodu-koli-v-ukrajinskikh-selakh-zjavitsja-normalnij-dostup-v-merezhu-2482019.html> (дата звернення 18.12.2018).
17. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / Соловійов С. Г. , та ін. ; заг. ред. Грицяк Н. В. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. інформ. політики та електрон. урядування. — Київ : К. І. С. , 2015. — 320 с.
18. Квартальний звіт про виконання Державного бюджету України за II квартал 2018 року [Електронний ресурс]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/kvartalniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-ii-kvartal-2018-roku> (дата звернення 18.12.2018).
19. Квітка С. А. Електронне врядування як інноваційний механізм взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні / С. А. Квітка, О. О. Соколовська // Аспекти публічного управління. - 2015. - № 9. - С. 26-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_9_6 (дата звернення 18.12.2018).
20. Кологривов Я. І. Теоретичні засади використання методології Форсайту у передбаченні розвитку промислових підприємств / Я. І Кологривов // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2015. – № 12 (2015). – [Електронний ресурс]. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/44234> (дата звернення 18.12.2018).
21. Концепція впровадження системи аудиту інформаційної безпеки (“Дорожня карта”) [Електронний ресурс]. URL: http://www.dsszzi.gov.ua/dsszzi/control/uk/publish/article?art_id=281277&cat_id=38837 (дата звернення 18.12.2018).
22. Концепція розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року. – [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dknii.gov.ua/content/koncepciya-rozvytku-elektronного-uryaduvannya-v-ukrayini-do-2020-roku> (дата звернення 18.12.2018).

23. Координаційна група з реформи адміністративних послуг Робоча група №5. 1 Ради донорів [Електронний ресурс]. URL: https://donors.decentralization.gov.ua/uploads/admin/protocol/file/files/5a3a35d96783ec4e3bd80c14/Minutes_of_the_meeting_27.11.17_Group_5.1.pdf (дата звернення 18.12.2018).
24. Кравченко Т. А. Доцільність використання методології форсайту при розробці Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. [Електронний ресурс] / Т. А. Кравченко // Аспекти публічного управління. – 2015. URL: file:///C:/Users/admin_Rc/Downloads/159-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-159-1-10-20160416.pdf (дата звернення 18.12.2018).
25. Мазур С.Ю. Електронне урядування та електронна демократія: поняття та особливості [Електронний ресурс] / Ю. МАЗУР. – 2018. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1975%3A071218-08&catid=229%3A2-122018&Itemid=283&lang=ru (дата звернення 18.12.2018).
26. Модернізація національного реєстру електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс]. URL: http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/TZ_NREIR-1.pdf (дата звернення 18.12.2018).
27. Національна стратегія електронної ідентифікації України. Біла книга з електронного урядування [Електронний ресурс]. URL: https://cdn.regulation.gov.ua/8d/f3/4c/32/regulation.gov.ua_File_196.pdf (дата звернення 18.12.2018).
28. Одразу чотири українські міста підписали Міжнародну хартію відкритих даних [Електронний ресурс]. URL: <http://tapas.org.ua/odrazu-chotyry-ukrayinski-mista-pidpysaly-mizhnarodnu-hartiyu-vidkrytyh-danyh/> (дата звернення 18.12.2018).

29. Пащак М. Електронне урядування як глобальна тенденція // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали XI міжнар. наук. -практ. Конференції студентів та молодих вчених. – Чернівці, 2017. – С. 14-15.
30. Пащак М. З. Напрямки імплементації досвіду розвитку електронного урядування Чилі та Бельгії в Україні [Електронний ресурс] / М. З. Пащак, О. В. Плотнікова. – 2018. URL: <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/NAUKOVO-DOSLIDNA-ROBOTA.-PashhakPlotnikova..docx.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
31. Перспективи розвитку стартап кампаній в Україні. –[Електронний ресурс]. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/perspektyvy-rozvytku-startup-kompanii-v-ukraini/> (дата звернення 18.12.2018).
32. Піраміда численности населения мира с 1950 до 2100 года [Електронний ресурс]. URL: <https://www.populationpyramid.net/ru/%D1%87%D0%B8%D0%BB%D0%B8/2017/> (дата звернення 18.12.2018).
33. Про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534> (дата звернення 18.12.2018).
34. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 18.12.2018).
35. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017-2018 роки [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2017-%D1%80> (дата звернення 18.12.2018).
36. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248573101> (дата звернення 18.12.2018).
37. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 18.12.2018).

38. Про захист персональних даних [Електронний ресурс]. URK: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення 18.12.2018).
39. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 18.12.2018).
40. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення 18.12.2018).
41. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124> (дата звернення 18.12.2018).
42. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення 18.12.2018).
43. Про схвалення Концепції створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/245561133> (дата звернення 18.12.2018).
44. Програма U-LEAD [Електронний ресурс]. URL: <http://www.compet.kh.gov.ua/images/2018/CNAP/Programa-U-LEAD-Proyekt-pdtrimki-EGOV4UKRAINE.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
45. Програма U-lead [Електронний ресурс]. URL: <http://www.compet.kh.gov.ua/images/2018/CNAP/Programa-U-LEAD-Proyekt-pdtrimki-EGOV4UKRAINE.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
46. Проект Закону про публічні електронні реєстри [Електронний ресурс]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64437 (дата звернення 18.12.2018).

47. Проект навчального посібника «Концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні» / О. А. Баранов, М. С. Демкова, С. В. Дзюба, А. В. Єфанов, І. Б. Жилияєв, Е. Л. Клепець, Ю. Місніков, Отт Арво, Т. В. Попова, І. А. Рубан, А. І. Семенченко, С. А. Чукут. За ред. А. І. Семенченко, 2009р. - 82с
48. Пропозиція до розробки державної політики електронної ідентичності в Україні [Електронний ресурс]. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28788.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
49. Реєстр реєстрів. Про публічні електронні реєстри [Електронний ресурс]. URL: <http://dreamdim.ua/uk/reyestr-reyestriv-pro-publichni-elektronni-reyestry/> (дата звернення 18.12.2018).
50. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2015-rik> (дата звернення 18.12.2018).
51. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richna-zvitnist-3> (дата звернення 18.12.2018).
52. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2017-rik> (дата звернення 18.12.2018).
53. Стратегічні пріоритети сучасного розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/14.pdf (дата звернення 18.12.2018).
54. У Києві відбувся другий щорічний Open Data Forum: державний сектор отримав нагороди, стартапи на основі відкритих даних – 2,5 млн грн на розвиток [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ukiyevi-vidbuvsya-drugij-shchorichnij-open-data-forum-derzhavnij-sektor-otrimav->

[nagorodi-startapi-na-osnovi-vidkritih-danih-25-mln-grn-na-rozvitok](#) (дата звернення 18.12.2018).

55. Україна должна стать стартап- нацией: Електронний ресурс]. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/08/28/628394/> (дата звернення 18.12.2018).

56. Усе, що треба знати про ID-карту. Міграційна служба відповіла рна найпопулярніші запитання львів'ян [Електронний ресурс]. URL: [use_shcho_treba_znaty_pro_idkartku_migratsiyna_sluzhba_vidpovila_na_nauporulyarnishi_zapytannya_lvivyan_83798](#) (дата звернення 18.12.2018).

57. Цифрова адженда України – 2020 [Електронний ресурс]. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 18.12.2018).

58. Чукут С. А. Тенденції та проблеми впровадження електронного урядування в Україні.: Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні проблеми управління: виклики інформаційної епохи» (Київ, 2013 р.) / С. А. Чукут. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – 176 с.

59. Шашнов С. Методы форсайт-исследований для оценки перспектив развития гражданского общества и третьего сектора [Електронний ресурс] / С. Шашнов. – 2016. URL: <https://grans.hse.ru/data/2016/09/06/1120025063/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D1%8B%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82-%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf> (дата звернення 18.12.2018).

60. Chile: Government publishes updated agenda for digital development [Електронний ресурс]. URL: <https://www.dacbeachcroft.com/en/gb/articles/2016/january/chile-government-publishes-updated-agenda-for-digital-development/> (дата звернення 18.12.2018).

61. Chile: Leading but lacking in e-governance [Електронний ресурс]. – 2015. URL: <http://oecdinsights.org/2015/06/10/chile-leading-but-lacking-in-e-governance/> (дата звернення 18.12.2018).
62. Communication: EU eGovernment Action Plan 2016-2020 - Accelerating the digital transformation of government. – Електронний ресурс. URL: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> (дата звернення 18.12.2018).
63. Cuosa, T. Practicing strategic foresight in government. The cases of Finland, Singapore and European Union / Tuomo Cuosa. – Singapore: S. Rajaratnam Studies, 2011. – 116
64. E-government in eastern Ukraine: Assessment and development prospects [Електронний ресурс]. – 2018. URL: http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/presscenter/articles/2018/egov_donetsk-luhansk.Html (дата звернення 18.12.2018).
65. E-Government in support of sustainable development. – Електронний ресурс. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2016> (дата звернення 18.12.2018).
66. Global E-Government Survey 2008 [Електронний ресурс]. – 2008. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2008> (дата звернення 18.12.2018).
67. Gobierno presenta Agenda Digital Imagina Chile 2013-2020 [Електронний ресурс]. URL: <https://www.subtel.gob.cl/gobierno-presenta-agenda-digital-imagina-chile-2013-2020/> (дата звернення 18.12.2018).
68. Human Development Indicators [Електронний ресурс]. URL: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/UKR> (дата звернення 18.12.2018).
69. Internet Usage Statistics for all the Americas [Електронний ресурс]. URL: <https://www.internetworldstats.com/stats2.htm> (дата звернення 18.12.2018).
70. Internet usage statistics. The Internet big picture world internet users and 2017 population stats. [Електронний ресурс]. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-eu-egovernment-action-plan-2016-2020-accelerating-digital-transformation> (дата звернення 18.12.2018).

71. Networked Readiness Index [Електронний ресурс]. URL: http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/?doing_wp_cron=1545053840.3073520660400390625000 (дата звернення 18.12.2018).
72. Start-Up Chile [Електронний ресурс]. URL: <http://www.startupchile.org/> (дата звернення 18.12.2018).
73. Startupchile [Електронний ресурс]. URL: <http://www.startupchile.org/> (дата звернення 18.12.2018).
74. State Agency for e-Governance of Ukraine is Partner of the Year [Електронний ресурс]. URL: <https://ega.eg.gov.ua/news/state-agency-for-e-governance-of-ukraine-is-partner-of-the-year/> (дата звернення 18.12.2018).
75. The Vulyk pilot improved the understanding of ASC's tasks [Електронний ресурс]. URL: <https://ega.eg.gov.ua/news/the-vulyk-pilot-improved-the-understanding-of-asc-s-tasks/> (дата звернення 18.12.2018).
76. Top 50 Countries/Markets by Smartphone Users and Penetration [Електронний ресурс]. URL: <https://newzoo.com/insights/rankings/top-50-countries-by-smartphone-penetration-and-users/> (дата звернення 18.12.2018).
77. Trembita system has engaged more than 60 IT specialists [Електронний ресурс]. URL: <https://ega.eg.gov.ua/news/trembita-system-engaged-60-specialists/> (дата звернення 18.12.2018).
78. Ukraine [Електронний ресурс] // National Cyber Security Index. URL: <https://ncsi.eg.gov.ua/country/ua/> (дата звернення 18.12.2018).
79. Ukraine(2017) Europe & Central Asia [Електронний ресурс]. URL: https://opendatabarometer.org/country-detail/?_year=2017&indicator=ODB&detail=UKR (дата звернення 18.12.2018).
80. UN E-Government Survey 2014 [Електронний ресурс]. – 2014. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2014> (дата звернення 18.12.2018).

81. UN E-Government Survey 2018 [Електронний ресурс]. – 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018> (дата звернення 18.12.2018).
82. United Nations E-Government Survey 2010 [Електронний ресурс]. – 2010. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2010> (дата звернення 18.12.2018).
83. United Nations E-Government Survey 2012 [Електронний ресурс]. – 2012. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2012> (дата звернення 18.12.2018).
84. United Nations E-Government Survey 2016 (E-Government in support of sustainable development): [Електронний ресурс]. URL: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN97453.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
85. United Nations E-Government Survey 2016 (E-Government in support of sustainable development): [Електронний ресурс]. URL: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN97453.pdf> (дата звернення 18.12.2018).
86. Zgurovsky M. Z. System methodology of foresight. (Kyiv: Politekhnik, 2001). [in Ukrainian]. [Згуровський М. З. Системна методологія передбачення. К. : Політехніка, 2001].

ДОДАТОК А.**ГРАФІК****реєстрації пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів у Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів**

Найменування державного електронного інформаційного ресурсу	Найменування державного органу - держателя (розпорядника) державного електронного інформаційного ресурсу	Строк реєстрації
1. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Мін'юст	1 червня 2018 р. - 13 липня 2018 р.
2. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно		8 червня 2018 р. - 20 липня 2018 р.
3. Державний реєстр актів цивільного стану громадян		18 червня 2018 р. - 3 серпня 2018 р.
4. Єдиний реєстр довіреностей		26 червня 2018 р. - 13 серпня 2018 р.
5. Державний реєстр обтяжень рухомого майна		6 серпня 2018 р. - 20 вересня 2018 р.
6. Державний земельний кадастр	Держгеокадастр	1 червня 2018 р. - 13 липня 2018 р.
7. Єдиний державний демографічний реєстр	ДМС	18 червня 2018 р. - 3 серпня 2018 р.
8. Державний реєстр фізичних осіб - платників податків	ДФС	6 серпня 2018 р. - 20 вересня 2018 р.
9. Реєстр платників податку на додану вартість		14 серпня 2018 р. - 1 жовтня 2018 р.
10. Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які	Мінсоцполітики	15 листопада 2018 р. - 24 грудня 2018 р.

мають право на пільги

11. Єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ	МВС	15 листопада 2018 р. - 24 грудня 2018 р.
12. Єдиний державний реєстр Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників		15 листопада 2018 р. - 24 грудня 2018 р.
13. Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування	Мінфін Пенсійний фонд України	21 вересня 2018 р. - 9 листопада 2018 р.
14. Державний реєстр виборців	Центральна виборча комісія	21 вересня 2018 р. - 9 листопада 2018 р.
15. Єдиний державний реєстр судових рішень	ДСА	2 жовтня 2018 р. - 16 листопада 2018 р.
16. Єдиний реєстр документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів	Держархбудінспекція	12 листопада 2018 р. - 21 грудня 2018 р.
17. Єдиний реєстр об'єктів державної власності	Фонд державного майна	12 листопада 2018 р. - 21 грудня 2018 р.
18. Електронна система охорони здоров'я	МОЗ	19 листопада 2018 р. - 28 грудня 2018 р.
19. Єдина державна електронна база з питань освіти	МОН	19 листопада 2018 р. - 28 грудня 2018 р.

ДОДАТОК Б.

ПЕРЕЛІК

пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів для запровадження електронної взаємодії

Державний земельний кадастр

Державний реєстр актів цивільного стану громадян

Державний реєстр виборців

Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування

Державний реєстр обтяжень рухомого майна

Державний реєстр речових прав на нерухоме майно

Державний реєстр фізичних осіб - платників податків

Електронна система охорони здоров'я

Єдина державна електронна база з питань освіти

Єдина інформаційна система Міністерства внутрішніх справ

Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги

Єдиний державний демографічний реєстр

Єдиний державний реєстр Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників

Єдиний державний реєстр судових рішень

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

Єдиний реєстр довіреностей

Єдиний реєстр документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів

Єдиний реєстр об'єктів державної власності

Реєстр платників податку на додану вартість

{Додаток в редакції Постанови КМ [№ 357 від 10. 05. 2018](#)}

